

Bestemmingsplan Doarpen

VASTGESTELD: 26 MAART 2009

IN WERKING TREDING: 25 JUNI 2009

**Gemeente Dongeradeel
Bestemmingsplan Doarpen**

Code 04-10-03 / 07-05-09

GEMEENTE DONGERADEEL 04-10-03 / 07-05-09
BESTEMMINGSPLAN DOARPEN

TOELICHTING

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	blz
1. INLEIDING	1
1. 1. Aanleiding	1
1. 2. Het plangebied	1
1. 3. Aard van het plan	1
1. 4. Leeswijzer	2
2. BELEIDSKADER	3
2. 1. Provinciaal beleid	3
2. 2. Regionaal beleid	6
2. 3. Gemeentelijk beleid	7
3. OMGEVINGSASPECTEN	10
3. 1. Ecologie	10
3. 2. Water	11
3. 3. Archeologie	14
3. 4. Milieuaspecten	15
3. 5. Luchtkwaliteit	17
3. 6. Externe veiligheid	18
4. ALGEMENE UITGANGSPUNTEN PER FUNCTIE	20
4. 1. Ruimtelijke structuur	20
4. 2. Wonen	23
4. 3. Bedrijven	24
4. 4. Voorzieningen	26
4. 5. Recreatie	28
4. 6. Openbare ruimte	28
5. DE DORPEN	30
5. 1. Inleiding	30
5. 2. Anjum	30
5. 3. Brantgum	32
5. 4. Ee	33
5. 5. Engwierum	36
5. 6. Hantum	37
5. 7. Hantumhuizen	38
5. 8. Holwerd	39
5. 9. Lioessens/Morra	42
5. 10. Metslawier	43
5. 11. Nes	45
5. 12. Niawier	46
5. 13. Oosternijkerk	48
5. 14. Oostmahorn	49
5. 15. Oostmahorn Recreatie	50
5. 16. Oostrum	51

5. 17.	Paesens/Moddergat	52
5. 18.	Raard	54
5. 19.	Ternaard	55
5. 20.	Wierum	56
6.	PLANBESCHRIJVING	58
6. 1.	Toelichting op het juridisch systeem	58
6. 2.	Toelichting op de bestemmingen	59
7.	UITVOERBAARHEID	67
7. 1.	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	67
7. 2.	Economische uitvoerbaarheid	67
8.	INSPRAAK EN OVERLEG	68
8. 1.	Inspraak	68
8. 2.	Overleg	68

BIJLAGEN (ZIE BIJLAGENBOEK)

Bijlage 1 Monumentenlijst

Bijlage 2 Beschrijving ruimtelijke typering doarpen

Bijlage 3 Overlegreacties

1. INLEIDING

1. 1. Aanleiding

Het *Bestemmingsplan Doarpen* bevat de juridisch-planologische regeling voor 18 dorpen in de gemeente Dongeradeel. Het plan is opgesteld in het kader van het actualiseringstraject dat de gemeente heeft ingezet. Dit traject heeft tot doel het huidige, grote aantal bestemmingsplannen te reduceren tot vier nieuwe plannen:

- één voor de binnenstad van Dokkum (bestemmingsplan “Binnenstêd”);
- één voor de overige wijken en buurten in Dokkum (bestemmingsplan “Bûten de Bolwurken”);
- één voor het buitengebied van Dongeradeel (bestemmingsplan “Bûtengebied”);
- één voor de dorpen (bestemmingsplan “Doarpen”).

Met deze plannen, die momenteel worden voorbereid, zal voor het gehele grondgebied van de gemeente een actueel bestemmingsplan van toepassing zijn.

1. 2. Het plangebied

Onderstaand is te zien op welke dorpen het bestemmingsplan van toepassing is. De bebouwingsconcentraties en buurtschappen die niet zijn genoemd, zullen in het bestemmingplan voor het buitengebied van een passende regeling worden voorzien.

Anjum	Nes
Brantgum	Niawier
Ee	Oosternijkerk
Engwierum	Oostmahorn
Hantum	Oostrum
Hantumhuizen	Paesens-Moddergat
Holwerd	Raard
Lioessens/Morra	Ternaard
Metslawier	Wierum

1. 3. Aard van het plan

Het *Bestemmingplan Doarpen* bestaat uit een juridische verbeelding van alle dorpen, met daarop van toepassing één set regels. De aard van het bestemmingsplan is overwegend conserverend. Dit houdt in dat de bestaande functies in het dorp conform het huidige gebruik zijn bestemd. Op onderdelen zijn er ontwikkelingsmogelijkheden. In het bestemmingsplan is daarvoor de nodige flexibiliteit aangebracht. Zo zijn in een aantal bestemmingen ontheffingsbevoegdheden opgenomen.

Deze flexibiliteitsbepalingen bieden de mogelijkheid in te spelen op actuele ontwikkelingen en individuele wensen van de inwoners. Een voorbeeld hiervan is de functieverruiming in de centrumgebieden van een aantal dorpen. Deze zijn in het Structuurplan Dongeradeel aangegeven en zijn nu in het bestemmingsplan van een regeling voorzien.

Hier kunnen, door een ontheffingsbepaling die in het bestemmingsplan is opgenomen, lichte vormen van bedrijvigheid en dienstverlening en/of detailhandel ontstaan. Door deze regeling kan tegemoet worden gekomen aan de wens de leefbaarheid en de levendigheid van de dorpen te waarborgen.

Voor het bestemmingsplan is tevens als uitgangspunt gehanteerd dat de bestaande rechten van de inwoners van de dorpen zoveel mogelijk worden gerespecteerd. De bestaande bestemmingsplannen vormen daarom het vertrekpunt voor de actualisatie.

1. 4. Leeswijzer

De bestemmingsplantoelichting is als volgt opgebouwd.

In *hoofdstuk 2* is het relevante provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid opgenomen, waarbinnen het bestemmingsplan moet passen.

De effecten van het bestemmingsplan op de omgevingsaspecten, zoals ecologie, water, archeologie, milieu, luchtkwaliteit en externe veiligheid komen in *hoofdstuk 3* aan de orde.

Hoofdstuk 4 bevat aan de hand van de bestaande en de gewenste situatie de uitgangspunten voor de verschillende functies binnen de dorpen. Het hoofdstuk is ingedeeld in de onderwerpen: ruimtelijke structuur, wonen, bedrijven, voorzieningen, recreatie en openbare ruimte.

In *hoofdstuk 5* is een beknopte beschrijving per dorp opgenomen. Hierin is aangegeven op welke onderdelen de regeling van een dorp afwijkt van de in hoofdstuk 4 beschreven algemene uitgangspunten.

In *hoofdstuk 6* is het juridisch systeem toegelicht en is een beknopte beschrijving van de verschillende bestemmingen gegeven, zoals die in de juridische regeling zijn opgenomen. Hierin wordt de koppeling tussen de plannuitgangspunten en de juridische vertaling uitgelegd.

De maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid komt in *hoofdstuk 7* aan de orde.

Hoofdstuk 8 tenslotte bevat het verslag van de Inspraak- en Overlegronde.

2. BELEIDSKADER

2. 1. Provinciaal beleid

- *Streekplan Fryslân 2006* -

In het *Streekplan Fryslân 2006* (vastgesteld door Provinciale Staten op 13 december 2006) wordt de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de provincie aangegeven.

Centraal staan de relaties tussen stad en platteland. Er is sprake van een wisselwerking tussen beide gebieden. De provincie zet in op een concentratie van verstedelijking (wonen, werken en voorzieningen) in de stedelijke gebieden, zonder dat dit ten koste gaat van de vitaliteit van het omringende platteland.

Bij het streven naar een *vitaal platteland* wordt ruimte geboden voor ontwikkelingen binnen de plaatselijke verhoudingen en kwaliteiten van het gebied. Er wordt getracht een duurzaam sociaal-economisch ontwikkelingsperspectief voor het platteland te vinden, met behoud en versterking van de bestaande kwaliteiten van het gebied.

De vitaliteit van het platteland krijgt een extra impuls. Dit kan door nieuwe vormen van wonen, werken en recreëren en verzorging pro-actief te combineren met het behoud van waardevolle gebouwen, de afbraak van beeldverstorende bebouwing, het afronden en opknappen van onsamenhangende bebouwing en met nieuwe landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten. Er wordt gezocht naar zogenaamde 'kwaliteitsarrangementen' in het landelijk gebied waar deze koppeling in zit. Hierbij zijn ook meer grootschalige ontwikkelingen mogelijk.

Kwaliteitsarrangementen geven ruimte voor nieuwe sociaal-economische dragers en kunnen verpaupering van vrijkomende (agrarische) bebouwing ombuigen. Vooral het hergebruik van vrijkomende boerderijen wil de provincie krachtig bevorderen.

Het *woningbouwbeleid* is terughoudend en gericht op de plaatselijke woningbehoefte. De verdeling is primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Woningbouw wordt geconcentreerd in de stedelijke bundelingsgebieden van de stedelijke centra Leeuwarden, Drachten, Heerenveen, Sneek, Harlingen en Dokkum.

De provincie vindt goed en betaalbaar wonen voor iedereen een belangrijke voorwaarde voor een leefbare, ruimtelijke inrichting. Regio's en gemeenten krijgen de ruimte om woningen te bouwen voor de woningvraag die voortkomt uit het gebied zelf. Het accent ligt hierbij op de regionale centra en op locaties in of bij kernen die goed met het openbaar vervoer ontsloten zijn.

Bedrijfsontwikkeling moet plaatsvinden binnen plaatselijke verhoudingen. Het platteland biedt een aantrekkelijk en betaalbaar vestigingsmilieu voor kleinschalige, startende bedrijven, met name als dit gecombineerd kan worden met een woonfunctie.

Ruimte voor lokale bedrijven in de overige kernen (anders dan de bedrijfsconcentratiekernen) draagt volgens de provincie bij aan de levendigheid en de economische vitaliteit op lokaal schaalniveau. Primair wordt binnen het bestaande bebouwd gebied gezocht naar ruimte. Daarnaast is er ruimte voor nieuwe bedrijvigheid aan de rand van de kern. Voorraadvorming is bij overige kernen niet mogelijk. Type en schaal van de bedrijven moeten passen bij de kernen. Ter indicatie geeft de provincie aan dat het gaat om relatief kleinschalige bedrijfstypen in de milieucategorie 1 en 2 (en in een enkel geval 3). De provincie gaat hierbij uit van kavels van ongeveer 2500 m². In een enkel geval kan hier gemotiveerd van afgeweken worden, mits dit past in de algemene doelstellingen van het vestigingsbeleid.

Bereikbaarheid van *voorzieningen* staat centraal. Er wordt ingezet op behoud en versterking van het draagvlak voor het voorzieningenniveau in de regionale centra door voldoende woningbouw en van ontwikkeling van lokale en regionale bedrijvigheid en dienstverlening. Op dit schaalniveau kunnen de meeste voorzieningen wel goed worden vastgehouden of zelfs worden uitgebouwd. Van belang is wel dat deze voorzieningen vanuit de kleine kernen voldoende bereikbaar zijn en bereikbaar blijven, ook met het openbaar vervoer en de fiets.

Centrale ontmoetingsruimten (zoals dorpshuizen en multifunctionele centra) zijn belangrijk voor de sociale samenhang in kleine kernen. Wanneer deze ontmoetingsruimten worden gecombineerd met meerdere kleinschalige basisvoorzieningen (bijvoorbeeld kinderopvang, primair onderwijs, zorgvoorzieningen voor ouderen) kunnen ze een spilfunctie voor de leefbaarheid op lokaal niveau gaan vormen. Het stimuleringsbeleid van de provincie voor dorpshuizen en multifunctionele centra sluit hierop aan.

Om de vitaliteit van het platteland te versterken, worden de zogenaamde 'kwaliteitsarrangementen' geïntroduceerd. Het gaat hierbij zowel om een sociaal-economische impuls als een impuls met het oog op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Voorbeelden zijn het hergebruik van karakteristieke boerderijen in de vorm van appartementen of woon-/zorg-combinaties, vormen van een ruimte-voor-ruimteregeling, nieuwe vormen van verblijfs- en dagrecreatie en van bedrijvigheid/kantoren, waarbij hergebruik van vrijkomende karakteristieke gebouwen voorop staat.

- *Wenjen 2000+, Fan mear nei better (2002)* -

Ten aanzien van het wonen, hebben Provinciale Staten in juli 2002 de notitie *Wenjen 2000+*: "*Fan mear nei better*" vastgesteld. Dit is de opvolger van *Wenjen yn Fryslân, beleid 1998 - 2010*.

De provincie wil een strakkere regie voeren aangaande de woningbouw. De aandacht voor de bestaande woningvoorraad staat voorop en gemeenten moeten ook onderling nieuwbouw op elkaar afstemmen. De provincie legt nadruk op een te voeren kwaliteitsbeleid, waarbij de woonconsument centraal komt te staan.

In de nota zijn de Provinciale Richtgetallen opgenomen. Voor iedere gemeente is het toegestane aantal te bouwen woningen (het richtgetal) vastgesteld voor de periode 1993 - 2010. Op dit moment zijn onderhandelingen gaande over een nieuwe invulling van de richtgetallen.

- *Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002 - 2010 (2002)* -

De Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002 - 2010 (2002) heeft als bouwsteen gediend voor het opstellen van het nieuwe streekplanbeleid. In de nota is de nieuwe koers met het accent op kwaliteit uitgezet. Diversiteit en kwaliteit van het aanbod staan centraal in het beleid, om beter in te kunnen spelen op de vraag van de toerist en de recreant.

Hierbij dient primair te worden ingezet op een betere benutting van het aanbod, door bijvoorbeeld seizoensverlenging, promotie en acquisitie. Voor grootschalige nieuwe ontwikkelingen geeft de provincie in de nota aan weinig kansen te zien. Voor kleinschalige nieuwe voorzieningen of voor geringe capaciteitsuitbreiding als uitvloeisel van kwaliteitsverbetering, liggen in de hele provincie in principe wel kansen. Dergelijke ontwikkelingen worden als basis gezien voor plattelands-, cultuur- en natuurtoerisme en maken deel uit van het aanbod aan routegebonden recreatievormen. De term *kleinschalig* is in het beleid echter niet nader gekwantificeerd.

- *'Frylân is wiis mei wetter-* '

In het *derde Waterhuishoudingsplan 'Frylân is wiis mei wetter'* wordt thematisch aangegeven welke doelen bereikt moeten worden en wat de gewenste resultaten moeten zijn. Het plan is opgesteld rond de thema's waterveiligheid, voldoende water, schoon water en ruimte voor water. De maatregelen hiervoor zijn opgenomen in het waterbeheerplan en worden uitgevoerd door het waterschap. Dit alles met als doel: "Het hebben en houden van een veilige en bewoonbare provincie en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, zodat een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd". De plannen gaan over de periode 2010 tot 2015 en worden integraal met o.a. landbouw, natuur, economie en recreatie benaderd.

Het uitvoeringsprogramma verloopt gebiedsgericht als het gaat om peilbeheer, wateroverlast en Kader Richtlijn Water maatregelen (KRW). Verder moet het uitvoeringsprogramma worden afgestemd met andere (overheids)organisaties. De maatregelen moeten duurzaam (klimaatbestendig) haalbaar en betaalbaar zijn door 'wurk mei wurk te meitsjen'. Het Waterhuishoudingsplan vindt z'n vertaalslag in de Provinciale waterverordening. Het initiatief van waterhuishoudkundige zaken ligt bij de gemeente en waterschappen, waarbij een vroegtijdige afstemming en samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden van essentieel belang is. Zie ook paragraaf 3.2, de waterparagraaf.

- *Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan (PVVP) -*

Op 15 maart 2006 hebben Provinciale Staten het nieuwe PVVP 2006 vastgesteld. Onder het motto 'Fryslân Feilich Foarút' werkt de provincie aan de bereikbaarheid, mobiliteit en veiligheid van Friesland. Het plan bouwt voort op de ambitie in het PVVP 1999 om de infrastructuur in Friesland te versterken. 'Duurzaam veilig' en het terugdringen van de mobiliteit staan in het plan voorop.

Het uiteindelijke doel is een duurzaam verkeer- en vervoerssysteem te realiseren dat voldoet aan de verplaatsingsbehoefte van inwoners en bezoekers van Friesland, voldoet aan de behoefte om goederen te transporteren, en dat bijdraagt aan de versterking van de Friese economie. In het PVVP wordt getracht om, tegen de groei van de mobiliteit in, de negatieve gevolgen voor natuur, landschap, mens en milieu verder terug te dringen.

Voor zover er concrete projecten ter verbetering van de verkeersveiligheid en -afwikkeling zijn genoemd die een specifieke bestemming behoeven, zijn deze (voor zover bekend ten tijde van het ontwerpbestemmingsplan) meegenomen in dit bestemmingsplan. Binnen de verkeersbestemming kan de aanpassing aan weg, kruising of aansluitpunt gerealiseerd worden.

2. 2. Regionaal beleid

- *Regiovisie Noordoost-Fryslân (2003) -*

Als input voor de discussie over het nieuwe streekplan hebben de vier gemeenten in de noordoost hoek van Friesland (Dongeradeel, Dantumadeel, Kollumerland en Achtkarspelen) een gezamenlijke visie ontwikkeld. Deze regiovisie richt zich op een sociaal-economische ontwikkeling met behoud en versterking van kwaliteit. Er is voor gekozen de regio op een aantal vlakken een impuls te geven. De gemeenten richten zich hierbij op:

- een ontwikkeling als 'woonregio';
- het koesteren van de bestaande bedrijvigheid;
- het selectief uitbouwen van nieuwe economische dragers;
- het ontwikkelen en uitbouwen van de recreatieve sector;
- het selectief ontwikkelen van de landbouw;
- een kennis en innovatieoffensief;
- het versterken van de zorgstructuren in de regio;
- het benutten van haar landschappelijke kwaliteiten en behoud en versterking van natuur.

- *Waterschapsbeleid -*

In 2000 is het *Integraal Waterbeheerplan (IWBP)* door de waterschappen, die inmiddels zijn gefuseerd tot Wetterskip Fryslân, opgesteld. Het bestaat uit een algemeen deel en zeven gebiedsdeelplannen voor de, toen nog, afzonderlijke waterschapsgebieden. Het integraal waterbeheerplan is onder andere tot stand gekomen in het licht van de toenemende behoefte aan een vroegtijdige samenwerking tussen het waterschap en andere overheden bij ruimtelijke planvormingsprocessen.

Elk plan dient te worden getoetst op de mate waarin het rekening houdt met het beleid om het water in Nederland meer ruimte te geven. Daarnaast dient water een ordenend principe te zijn in ruimtelijke ordeningsprocessen. Door ruimtelijke plannen aan een 'watertoets' te onderwerpen wordt hier invulling aan gegeven. Eén en ander is verder uitgewerkt in de waterparagraaf in hoofdstuk 3.

2. 3. Gemeentelijk beleid

- *Structuurplan Dongeradeel (2002)* -

In het *Structuurplan Dongeradeel* is de ruimtelijke visie voor de hele gemeente tot 2025 weergegeven. In het plan is onderscheid gemaakt tussen de kortere termijn (2000 - 2005) en de langere termijn (2005 - 2010). De volgende principes vormen de basis voor de visie:

- behouden en versterken van de hoge ruimtelijke kwaliteit;
- zorgdragen voor een vitaal en bruisend karakter;
- zorgdragen voor stevige economische dragers;
- bereiken van duurzaam en dynamisch evenwicht.

Het Structuurplan zet voor de toekomstige ontwikkeling van de *bevolking* en *het wonen* in op een beleid gericht op versterking van de regiofunctie van Dokkum en het behoud van de leefbaarheid in de dorpen.

De accenten van het beleid liggen, meer dan in het verleden, op een goed beheer van de bestaande woningvoorraad, in plaats van op een sterke toename van het aantal woningen. Als gevolg van deze zogeheten herstructurering van de woningvoorraad zal ook vervangende nieuwbouw op invullocaties of uitbreidingslocaties plaats kunnen vinden.

Ten aanzien van *werkgelegenheid* en *bedrijvigheid* wordt voor de dorpen uitgegaan van een versterkt concentratiebeleid voor kleinschalige bedrijvigheid. Het doel van dit beleid is de werkgelegenheid in de dorpen te stimuleren en/of behouden en daarmee een bijdrage aan de leefbaarheid in de dorpen te geven.

De algemene uitgangspunten uit het streekplan zullen worden toegepast bij uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijvigheid in de dorpen.

Met name een milieuverantwoorde en landschappelijke inpassing zijn van belang.

Het beleid ten aanzien van de *voorzieningenstructuur* in de dorpen is gericht op behoud, en waar dat mogelijk is, de versterking van de leefbaarheid. Eén van de uitgangspunten is dat er dient te worden gestreefd naar een verdere gebruiksverruiming en -intensivering van diverse voorzieningen. Hierbij moet gedacht worden aan het gebruik van accommodatieruimten voor meer activiteiten dan thans het geval is. Een deel van de voorzieningen in de kernen is in hoge mate afhankelijk van particuliere initiatieven (winkels, dorpscafés). De gemeente heeft hier minder grip op dan op sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Ook voor het behoud en de versterking van deze voorzieningen wil de gemeente zich echter inzetten, bijvoorbeeld in de vorm van voorwaardenscheppend beleid.

Bij de ontwikkeling van de functie van de gemeente voor de *recreatie en toerisme* geeft het structuurplan aan dat gebruik moet worden gemaakt van de sterke punten (watersport, cultuurtoerisme en eco-toerisme).

In het structuurplan wordt een recreatief-toeristische hoofdstructuur aangegeven, het 'hoefijzer', waar de ontwikkelingen met name zullen plaatsvinden ¹⁾. Korthedshalve wordt hier verder verwezen naar de Nota van Uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan Bûtengebied.

Ten aanzien van het verkeer is in het Structuurplan een aantal knelpunten genoemd die aandacht verdienen. Voorzover het de verkeerssituatie betreft van de dorpen waarop het bestemmingsplan betrekking heeft, is hierop in hoofdstuk 5 ingegaan.

- *Woonplan Dongeradeel 2006* -

In 2006 heeft de gemeenteraad het *Woonplan 2006-2010* vastgesteld. In een aantal segmenten van de woningmarkt doen zich de komende jaren spanningen voor. Deze moeten worden weggenomen, waar mogelijk, door het toevoegen van nieuwe woningen en het verbeteren van de bestaande voorraad. Senioren en starters nemen bij deze opgave een bijzondere positie in. Voor de middellange termijn koerst de gemeente op een marktconforme verhouding in de koop- en huursector van 70% - 30%.

De gemeente kampt met een structureel hardnekkig negatief binnenlands migratiesaldo. Op termijn leidt dit migratiesaldo tot vergrijzing en vraaguitval. We hebben inmiddels te maken met een krimp op de woningmarkt. Deze trend moet in regionaal verband met de omliggende gemeenten (Dantumadeel, Achtkarspelen en Kollumerland) worden omgebogen.

Door versterking van de sociaal-economische positie van Regiostad Dokkum en het ontwikkelen van kwaliteitsarrangementen dient in ieder geval de huidige bevolking zoveel mogelijk vastgehouden te worden en kan er mogelijk een aanzuigende werking op huishoudens van buiten de regio worden gecreëerd. De gemeente moet een goede balans zien te vinden tussen uitbreiding enerzijds en ingrijpen in de bestaande bebouwde omgeving anderzijds. Samen met de gemeente kiest de woningcorporatie in haar geactualiseerde woningvoorraadbeleid voor een kwaliteitsslag binnen de bestaande woningvoorraad.

Er vindt een verschuiving plaats van kwantiteit naar kwaliteit. Niet de vraag hoeveel woningen er in stad en ommeland kunnen worden gebouwd staat centraal, maar wat is de bijdrage van elk afzonderlijk bouwplan in de opgave waar de gemeente voor staat.

---

¹⁾ Het 'hoefijzer', gevormd door de Dokkumer Ee, Dokkum, het stroomdal van het Dokkumer Grootdiep, de westzijde van het Lauwersmeer, Oostmahorn en de kustzone langs het Wad.

In het bestemmingsplan zullen alleen de nieuwbouw- en/of herstructureeringslocaties meegenomen worden waarvoor de besluitvorming rond is. Op basis van een concreet (bouw)plan kan een bestemming voor dergelijke gebieden opgenomen worden. Voor de dorpen waarvoor dit aan de orde is zal hier in hoofdstuk 5 aandacht worden besteed. Als uitwerking van het Woonplan 2006 wordt momenteel gewerkt aan een woonvisie, die ook moet resulteren in het maken van prestatieafspraken met de Woningcorporatie Dongeradeel.

- *Welstandsnota* -

De *Welstandsnota* (2008) is voor de vier Noordoost-Friese gemeenten Achtkarspelen, Dantumadeel, Dongeradeel en Kollumerland opgesteld. Met deze nota is invulling gegeven aan de vraag van de samenleving naar meer openheid en duidelijkheid rondom de welstandsbeoordeling.

Elke aanvraag voor het oprichten van een bouwvergunningplichtig bouwwerk zal aan de criteria uit de *Welstandsnota* worden getoetst. De *Welstandsnota* is hiermee aanvullend op het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan regelt de functie en het ruimtebeslag van de bouwwerken. De welstandscriteria kunnen waar nodig de ruimte die het bestemmingsplan biedt, invullen ten behoeve van de ruimtelijke kwaliteit.

Voor de dorpen is het welstandsbeleid vooral gericht op het behoud en waar mogelijk het versterken van de bestaande en/of de gewenste kwaliteit.

De klemtoon van de gebiedsgerichte criteria voor de onderscheiden delen van de dorpen ligt veelal op het handhaven en respecteren van de uitstraling van de bebouwing.

- *Duurzaam bouwen aan dorpsranden* -

In de nota *werkstrategie voor Duurzaam Bouwen aan dorpsranden in Dongeradeel* (2006) is uiteengezet hoe op een uitdrukkelijker manier kan worden uitgegaan van de ontstaansgeschiedenis en landschappelijke identiteit bij ontwerpopties. Dit vanuit de behoefte om de hoogwaardige kwaliteit van de dorpen vast te houden en nieuwe identiteiten te scheppen die iets bijdragen aan een toekomstige regionale verscheidenheid van het landschap. Uitgangspunt is het eeuwenoude proces van verandering dat geleid heeft tot de herkenbaarheid van het huidige Friese landschap. De karakteristieken van de bestaande dorpsstructuur en het landschap vormen de inspiratiebron voor het ontwikkelen van uitbreidingsplannen, zowel aan de randen van de dorpen als op herstructureeringslocaties in de kern.

Voor een vijftal Dongeradeelse dorpen zijn in de nota concrete projecten uitgewerkt. Voor zover het projecten betreft die qua besluitvorming 'rond' zijn, zijn deze in het onderhavige bestemmingsplan meegenomen.

3. OMGEVINGSASPECTEN

In het plangebied moet rekening worden gehouden met de verschillende omgevingsaspecten. Dit geldt in z'n algemeenheid, maar daar waar relevant moet met name ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen aandacht worden besteed aan de verschillende omgevingsaspecten. Deze nieuwe ontwikkelingen zullen per omgevingsaspect aan de orde komen. In het komende hoofdstuk zal het beleid ten aanzien van de verschillende omgevingsaspecten worden weergegeven en zullen de uitgangspunten worden geformuleerd met betrekking tot de verwerking ervan in het bestemmingsplan.

3. 1. Ecologie

3.1.1. Beleid en wetgeving

Het ecologische beleidskader in ons land wordt in grote lijnen gevormd door de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet. De wetten hebben betrekking op de bescherming van waardevolle gebieden en van waardevolle soorten.

Gebiedsbescherming

Voor de gebiedsbescherming zijn de nieuwe Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur van belang.

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe *Natuurbeschermingswet 1998* in werking getreden. In deze wet wordt uitgegaan van twee typen gebieden:

- Beschermde Natuurmonumenten;
- Natura 2000-gebieden.

De Natura 2000-gebieden betreffen de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Handelingen die de Natura 2000-gebieden schaden zijn verboden, tenzij hiervoor een vergunning is verleend. Als er activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden plaatsvinden, moet worden onderzocht of deze significante negatieve effecten op de kwalificerende waarden van de gebieden hebben. De nieuwe wet schrijft voor dat er voor elk Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgelegd. Op basis daarvan worden beheersplannen ontwikkeld. Totdat de nieuwe aanwijzingsbeschikkingen definitief zijn vastgesteld, gelden de vigerende kwalificerende waarden.

In relatie tot het voorliggende bestemmingsplan zijn twee Natura 2000-gebieden van belang:

- Waddenzee (Vogel- en Habitatrichtlijn);
- Lauwersmeer (Vogelrichtlijn).

De Natura 2000-gebieden behoeven op zichzelf niet via een bestemmingsplan te worden beschermd omdat dit in de Natuurbeschermingswet is geregeld. De relatie tussen de Natuurbeschermingswet en het bestemmingsplan is gelegen op het punt van de uitvoering van het bestemmingsplan.

Dit betekent dat de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan moet worden aangetoond. Het bestemmingsplan moet rekening houden met de beschermde status van de aangewezen gebieden en de externe werking ervan. Het bestemmingsplan mag geen ontwikkelingen mogelijk maken waarvan verwacht moet worden dat daarvoor geen vergunning wordt verleend op basis van de Natuurbeschermingswet.

Het onderhavige plan is conserverend van aard. Ook waar het de ontwikkeling van Oostmahorn betreft "bevriest" het de huidige planologische situatie, zij het in geactualiseerde vorm. Er is daarom geen sprake van een negatief effect van dit bestemmingsplan op de Natura 2000-gebieden en de directe omgeving daarvan.

Soortbescherming

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe omgeving 'de zorgplicht'. Deze houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten.

In de Flora- en faunawet zijn planten- en diersoorten aangewezen die beschermd worden. De bescherming houdt in dat het verboden is planten te beschadigen en om dieren te doden of te verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren.

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste vogels geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli.

3.1.2. Uitgangspunten bestemmingsplan

Nieuwe ontwikkelingen die in het voorliggende bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt, dienen te worden bekeken binnen het hierboven geschetste kader. Een hulpmiddel hierbij is de ecologische basiskaart van de gemeente.

3. 2. Water

3.2.1. Beleid

In het waterbeleid is het accent de laatste jaren sterk komen te liggen op de watersysteembenadering en op het integraal waterbeheer. Het rijksbeleid en het provinciale beleid zijn gericht op de ruimtelijke functietoedeling, op het terugdringen van het areaal aan verdroogde gebieden (kwantiteitsbeheer) en het beschermen tegen wateroverlast. Daarnaast wordt uitgegaan van verbetering van de kwaliteit van het water (kwaliteitsbeheer).

Waterschappen hebben op grond van de Wet op de Waterhuishouding een belangrijke taak met betrekking tot het waterbeheer. In de waterbeheerplannen dienen zij functies aan het water toe te kennen. Daarbij dienen zij tevens te zorgen voor afstemming met het ruimtelijk beleid. Wetterskip Fryslân is in de gemeente Dongeradeel primair verantwoordelijk voor het waterbeheer.

Een andere belangrijke ontwikkeling in het waterbeleid is het aspect van de Watertoets. De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijke beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het kader voor de Watertoets wordt gevormd door het vigerende beleid zoals geformuleerd in de *Vierde Nota Waterhuishouding, Waterbeleid 21^e eeuw, Europese Kaderrichtlijn water, Nota Ruimte* en de *beleidslijn Ruimte voor de rivier*.

De Watertoets toetst ruimtelijke plannen en besluiten op waterhuishoudkundige aspecten. Doel ervan is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundige relevante ruimtelijke plannen en besluiten. De 'winst' die wordt behaald bij de Watertoets ligt bij de vroegtijdige betrokkenheid van de waterbeherende instantie bij ruimtelijke plannen en bij de informatievoorziening.

In het kader van de Watertoets is afgesproken dat ieder ruimtelijk plan een waterparagraaf zal bevatten, waarin een aantal aspecten worden behandeld. In de *Handreiking Watertoets 2* is aangegeven welke verschillende aspecten in een waterparagraaf aan de orde dienen te komen. Bovendien dient in een bestemmingsplan een wateradvies te worden opgenomen, waarin het betreffende waterschap aangeeft akkoord te zijn met de ontwikkelingen die in het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt en met de waterhuishoudkundige inpassing daarvan.

Ten behoeve van de watertoets is er contact geweest met Wetterskip Fryslân. Afgesproken is dat er vanwege het conserverende karakter van het bestemmingsplan kan worden volstaan met een reactie van het Wetterskip in het kader van het artikel 10 Bro-overleg.

Reserveringszone Waddenzeedijk

In het Streekplan Fryslân (2006) is aangegeven dat er voor de toekomstige versterking van de primaire waterkeringen voldoende ruimte moet worden gereserveerd. Voor de Waddenzeedijk is in het streekplan een *ruime reserveringszone* van 200 meter buitendijks aangegeven en 125 meter binnendijks (buiten aaneengesloten bebouwd gebied). Afhankelijk van de lokale situatie worden de ruime zones ingeperkt tot *exacte reserveringszones* die daadwerkelijk nodig zijn voor versterking van de waterkering.

Voor het Bestemmingsplan Doarpen is de Waddenzeedijk langs de dorpen Wierum en Paesens-Moddergat van belang.

In het Streekplan wordt in situaties met een binnendijs knelpunt voor dijkversterking (zoals in het geval van deze twee dorpen) een voorkeur uitgesproken voor buitendijkse versterking bij kustplaatsende vanwege de gewenste ontwikkelingsmogelijkheden en de al bestaande beperkingen ter plekke.

Voor aaneengesloten bebouwd gebied van de kustplaatsen heeft Wetterskip Fryslân de exacte reserveringszones berekend. Deze zones zijn nu in het bestemmingplan vastgelegd door middel van een dubbelbestemming. Binnen deze zones is nieuwbouw en/of uitbreiding van bestaande bebouwing onder voorwaarden mogelijk. Hierover wordt het volgende in het Streekplan opgemerkt:

- bij recht en via vrijstelling mag de planologische ruimte in vigerende bestemmingsplannen worden benut;
- daarnaast zijn nieuwbouw en uitbreiding van bestaande bebouwing onder voorwaarden mogelijk. Deze voorwaarden zijn gericht op het voorkomen van onomkeerbare ontwikkelingen die nadelig zijn voor toekomstige versterking van de waterkering, waarbij er van uit wordt gegaan dat versterking bij voorkeur buitendijs plaats vindt. De waterkeringbeheerder stelt op basis van maatwerk nadere voorwaarden.

3.2.2. Uitgangspunt bestemmingsplan

De achttien dorpen uit het voorliggende bestemmingsplan liggen binnen het watersysteem Dongerdielen. Dit watersysteem watert door middel van het gemaal Dongerdielen af op het Lauwersmeer.

De zuidzijde van het systeem wordt gevormd door de Raardervaart, de Dwersmear en de Holwerdervaart. Aan de oostzijde wordt het gebied begrensd door het watersysteem(cluster) Lauwersmeer. In het gebied worden overwegend zeekleigronden aangetroffen.

De deklaag bestaat voornamelijk uit klei en varieert van 1 meter tot meer dan 5 meter. De hoogte van het maaiveld varieert in het gebied van -1,5 m NAP in het zuiden van het gebied tot ongeveer +1,3 m NAP langs de Waddenzee. Door de afwatering op het Lauwersmeer, kan dit watersysteem tijdens perioden met extreme neerslag worden ingezet bij het doorvoeren van boezemwater naar de Waddenzee.

In het licht van de huidige taak van het waterschap, dient het bestemmingsplan geen dubbele regeling te bevatten. Waar sprake is of zal zijn van een vastgesteld beheerplan en goedgekeurde peilbesluiten, wordt in het bestemmingsplan afgezien van een regeling van het waterpeil en andere aanlegvergunningvereisten.

Naast algemene uitgangspunten gelden voor de nieuwe ontwikkelingen een aantal specifieke uitgangspunten.

Nieuwe ontwikkelingen

Bij de verschillende nieuwe ontwikkelingen in het plangebied moet rekening worden gehouden met een aantal wateraspecten. Ten eerste moet voor de verschillende nieuwbouwlocaties de waterkansenkaart worden geraadpleegd.

De waterkansenkaart biedt een eerste indruk van de waterhuishoudkundig relevante onderdelen die in de ruimtelijke planontwikkeling aan bod komen. Ten tweede dient de toename van verhard oppervlak, mocht daar sprake van zijn, te worden gecompenseerd door middel van nieuw aan te leggen oppervlaktewater.

Ten derde is het van belang om eventueel nieuw aan te leggen rioolstelsels geschikt te maken voor aansluiting op een gescheiden stelsel. In veel gevallen zal in de omgeving van de nieuwbouw-/invullocaties nog een gemengd rioolstelsel aan de orde zijn. Door met de nieuwbouw reeds rekening te houden met een gescheiden stelsel, kan in de toekomst sneller worden geanticipeerd op een geheel nieuw gescheiden stelsel.

3. 3. Archeologie

3.3.1. Beleid

In 1992 werd het Verdrag van Malta ondertekend door een groot aantal EU-landen, waaronder Nederland. Doelstelling van dit verdrag is het veiligstellen van het Europese archeologische erfgoed. Dit moet onder andere gestalte krijgen in het ruimtelijke ordeningsbeleid. Dit houdt ondermeer in dat bij de voorbereiding van bestemmingsplannen aandacht moet worden besteed aan de (mogelijke) aanwezigheid van archeologische waarden. De uitgangspunten van het Verdrag van Malta hebben hun beslag gekregen in de nieuwe Wet op de archeologische monumentenzorg.

Op 12 april 2002 heeft de provincie per brief de Friese gemeenten gevraagd om in ruimtelijke plannen in brede zin een archeologische paragraaf op te nemen, waarin aandacht wordt geschonken aan archeologie als 'omgevingsaspect'.

In november 2003 hebben Provinciale Staten de Nota Erfgoed - Deelnota Archeologie 2004-2007 vastgesteld. In deze nota is het provinciale archeologiebeleid vastgelegd. De Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) is hierin opgenomen als belangrijk instrument om ervoor te zorgen dat archeologie een volwaardige plaats krijgt in ruimtelijke plannen zoals bestemmingsplannen.

3.3.2. Uitgangspunt bestemmingsplan

Algemeen

Uit de FAMKE blijkt dat de gronden van de gemeente Dongeradeel voor wat betreft de Steentijd - Bronstijd en de IJzertijd - Middeleeuwen gelegen zijn in gebieden met verschillende verwachtingswaarden. Voor de verschillende verwachtingswaarden bevat de FAMKE adviezen over hoe met de te verwachten waarden om te gaan. Onderstaand is in algemene bewoordingen aangegeven welke aanduidingen op het FAMKE relevant zijn voor de dorpen. In hoofdstuk 4 is per dorp aangegeven wat de archeologische verwachtingswaarden zijn.

Zowel de Steentijd - Bronstijd-kaart als de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart laat zien dat zich in en rondom de dorpen gebieden bevinden waarvan de provincie aanbeveelt om bij ruimtelijke ingrepen groter dan 50 m² archeologisch onderzoek uit te voeren.

Uitgangspunt is om deze gebieden te voorzien van een dubbelbestemming, waarmee de eventueel aanwezige archeologisch waarden kunnen worden beschermd.

Bepaalde activiteiten in die gebieden worden gekoppeld aan een aanlegvergunningstelsel, zodat een afweging kan plaatsvinden en bekeken kan worden of er bij het uitvoeren van die activiteiten archeologische waarden beschadigd zouden kunnen worden.

Op de kaart IJzertijd - Middeleeuwen is tevens voor een aantal dorpen een nader te bepalen dorpskern aangegeven. Op de FAMKE is aangegeven dat ten aanzien van deze terreinen op dezelfde wijze wordt geadviseerd als bij archeologische monumentenkaart-terreinen (AMK-terreinen).

De gebieden worden beschouwd als 'terreinen van hoge archeologische waarde', waarvoor geldt dat bij ingrepen groter dan 50 m² archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. De begrenzing van deze waardevolle terreinen is opgevraagd bij de provinciaal archeoloog. Ze blijken grotendeels samen te vallen met de gebieden waarvoor een dergelijke regeling reeds is aangegeven. Waar dit niet het geval bleek te zijn, is de aanduiding rond de aangegeven waardevolle dorpskern getrokken. Het betreft de dorpskernen van Hantum, Holwerd, Ternaard, Paesens-Moddergat, Nes en Wierum.

Daarnaast is er nog sprake van een aantal gebieden waar bij ingrepen groter dan 500 m², 2500 m² of 5000 m² archeologisch onderzoek moet plaatsvinden. Deze zijn niet aangegeven, omdat nieuwe ontwikkelingen van een dergelijke omvang niet binnen deze zones voorkomen.

3. 4. Milieuaspecten

3.4.1. Bedrijven

Algemeen

Voor de milieucategorie-indeling wordt gebruik gemaakt van de lijst in het rapport van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) *Bedrijven en milieuzonering*. Daar wordt een relatie gelegd tussen bedrijfssoorten en (mogelijke) milieubelasting.

Dit rapport bevat onder meer een lijst met bedrijfssoorten die zijn onderzocht op een elftal aspecten van milieubelasting, namelijk geur-, stof-, geluid- en trillingshinder, lucht-, water- en bodemverontreiniging, gevaar, ongedierte, visuele hinder en verkeersaantrekkende werking.

Er worden in de basislijst 6 milieucategorieën onderscheiden, oplopend van 1 tot en met 6: onder categorie 1 (het ene uiterste) vallen bedrijven die toelaatbaar zijn tussen woningen en onder categorie 6 (het andere uiterste) zijn bedrijven opgenomen die pas toelaatbaar zijn op een afstand van 1000 of 1500 meter. In samenhang met de aard van de bedrijvigheid, neemt dus de gewenste afstand tot woonbebouwing toe. De milieuhinder als gevolg van de bedrijven zal zoveel mogelijk worden beperkt. De aangrenzende functies zijn daarbij maatgevend voor de toelaatbare hinder. Naast het bestemmingsplan geldt de Wet milieubeheer.

Uitgangspunten bestemmingsplan

Zoals gebruikelijk in plattelandskernen is er ook in de dorpen van Dongeradeel sprake van een menging van functies. Naast de woonfunctie komen bedrijfsactiviteiten voor. Dit is historisch zo gegroeid en bepaalt mede de karakteristiek van de dorpen.

In de dorpen komen bedrijven voor uit milieucategorie 3. Bedrijven in deze categorie zijn moeilijker inpasbaar binnen een gebied met een overwegende woonfunctie.

De onderlinge situering tussen deze bedrijven en de aangrenzende woningen vergt extra aandacht. In het bestemmingsplan is de categorie 3-activiteit uitsluitend ter plaatse van de bestaande bedrijvigheid toegestaan.

Het bedrijf krijgt een bestemming welke specifiek betrekking heeft op de huidige activiteiten. Bij een eventuele bedrijfsbeëindiging kan er op deze manier niet opnieuw een ander categorie 3-bedrijf gevestigd worden. Een bedrijf uit een lagere categorie is geen probleem. Op een aantal bedrijventerreinen zijn overigens categorie 3-bedrijven wel mogelijk. Dat betekent dat daar vertrekkende categorie 3-bedrijven ook weer mogen worden opgevuld met andere categorie 3-bedrijven. Dit in tegenstelling tot de zwaardere bedrijven tussen de woonbebouwing.

Op bedrijventerreinen is het uitgangspunt dat tot categorie 3-bedrijven bij recht worden toegelaten. Daar waar een bedrijventerrein grenst aan woonbebouwing zal een beperking gelden. In dit overgangsgebied vormen categorie 1 en 2-bedrijven geen probleem, aan categorie 3-bedrijven zal specifiek aandacht besteed worden om maatwerk te leveren.

3.4.2. Wegverkeerslawaa

Algemeen

In de Wet geluidhinder (Wgh) is aangegeven dat iedere weg in principe aan weerszijden een geluidzone heeft, tenzij een geluidonderzoek uitwijst dat de geluidcontour op 10 meter uit het midden van de meest nabijgelegen rijstrook minder dan 48 dB bedraagt. Binnen de 48 dB-contour mogen in principe geen geluidgevoelige gebouwen voorkomen.

Uitgangspunten bestemmingsplan

Op de doorgaande wegen in de meeste dorpen geldt een maximumsnelheid van 50 km/uur. De woongebieden in de dorpen zijn over het algemeen aangewezen als 30 km/uur-zones. Op deze wegen ligt de geluidcontour over het algemeen op minder dan 10 meter van de meest nabij gelegen rijstrook. De uitzondering zoals hiervoor weergegeven is hier van toepassing. Op de 50 km-wegen is in principe sprake van een geluidcontour. Het bestemmingsplan maakt echter niet mogelijk om woningen langs deze wegen richting de geluidbron (de weg) uit te breiden. Bij uitbreiding zal in de meeste gevallen een verzoek tot vaststelling van hogere grenswaarden moeten worden aangevraagd.

3.4.3. Bodem

Door middel van actief bodembeheer probeert de gemeente grip te krijgen op de bodemverontreinigingsproblematiek van het stedelijk gebied. Hiertoe zijn een Bodembeleidsplan en een Bodembeheersplan (2003) opgesteld. De doelstellingen hierin zijn gericht op preventie, beheer en sanering. Voor het bestemmingsplan heeft dit beleid geen directe gevolgen. Wel kan bij de gemeente een kaart met verdachte gebieden worden geraadpleegd als er sprake is van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Op de plekken waar op basis van dit bestemmingsplan ruimtelijke ontwikkelingen plaats kunnen vinden, zal onderzoek overeenkomstig de bouwverordening moeten uitwijzen dat de bodem van voldoende kwaliteit is om het bouwplan te kunnen realiseren.

3. 5. Luchtkwaliteit

3.5.1. Beleid

Op grond van het Besluit Luchtkwaliteit 2005 (BLk) dienen gemeenten bij de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor de luchtkwaliteit grenswaarden in acht te nemen voor verontreinigende stoffen als zwaveldioxide, stikstofdioxide, stikstofoxiden, zwevende deeltjes (PM₁₀), lood, koolmonoxide en benzeen.

In het BLk worden de grenswaarden van de verschillende stoffen concreet genoemd. Deze zijn deels ook aan tijdstippen gebonden. Behalve grenswaarden zijn in het BLk zogeheten plandrempels en alarmdrempels opgenomen. Een plandrempeel geeft een kwaliteitsniveau van de buitenlucht aan, waarboven het maken van plannen ter verbetering van de luchtkwaliteit verplicht is. De plandrempels worden per jaar strenger tot de grenswaarden in 2010 bereikt zijn. Voor zwaveldioxide en stikstofdioxide kent het BLk alarmdrempels. Een alarmdrempel duidt een kwaliteitsniveau van de buitenlucht aan, waarbij een kortstondige overschrijding risico's voor de gezondheid van de mens inhoudt.

3.5.2. Uitgangspunten bestemmingsplan

De Milieuadviesdienst heeft in opdracht van de gemeente de "rapportage luchtkwaliteit 2005 Gemeente Dongeradeel" opgesteld. Nagegaan is of er sprake is van overschrijdingen van de wettelijke luchtkwaliteitsnormen in het Besluit Luchtkwaliteit 2005 voor de luchtverontreinigende stoffen: stikstofdioxide (NO₂), koolmonoxide (CO), fijn stof (PM₁₀), en benzeen (C₆H₆). Behoudens daar waar anders wordt aangegeven, wordt overal in de gemeente voldaan aan de luchtkwaliteitsnormen.

Er zijn zes representatieve locaties onderzocht in de gemeente waarvan vier gelegen zijn in Dokkum, één in Holwerd en één in Metslawier. De toegestane grenswaarden worden (inclusief zeezoutcorrectie) nergens overschreden binnen de gehele gemeente.

Volgens het rapport hoeven er dan ook geen lokale maatregelen te worden getroffen tot het verbeteren van de luchtkwaliteit.

Het bestemmingsplan is grotendeels een conserverend bestemmingsplan. Er is geen sprake van een belemmerende situatie in het kader van de luchtkwaliteit. Voor het plangebied betekent dit dat er op dit moment geen nader onderzoek naar luchtkwaliteit noodzakelijk is. De rapportage betreft een 0-meting. Bij nieuwe ontwikkelingen moet opnieuw afgewogen worden of onderzoek wel gewenst is. Het gaat hier dan met name om grootschalige ontwikkelingen of inbreidingslocaties.

3. 6. Externe veiligheid

3.6.1. Beleid

Het kabinet heeft in het vierde Nationaal Milieubeleidsplan de lijnen uitgezet voor de vernieuwing van het externe veiligheidsbeleid. Het beleid voor externe veiligheid was voorheen vastgelegd in verschillende nota's, richtlijnen, besluiten en circulaires. Dit beleid was zeer versnipperd, en bovendien nog niet wettelijk verankerd. De vuurwerkramp in Enschede gaf een nieuwe impuls aan het streven naar wettelijke verankering. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen (BEVI), dat op 27 oktober 2004 in werking is getreden. Het besluit heeft als doel zowel individuele als groepen burgers een minimum beschermingsniveau te garanderen tegen een ongeval met gevaarlijke stoffen.

Het bevoegd gezag Wet milieubeheer en Wet ruimtelijke ordening, de gemeenten en provincies, zijn verantwoordelijk voor de naleving van het besluit.

3.6.2. Uitgangspunt bestemmingsplan

Externe veiligheid gaat over het beheersen van de risico's die ontstaan voor de omgeving bij het gebruik, de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen als vuurwerk, lpg en munitie over weg, water, spoor en door buisleidingen. In deze paragraaf wordt een onderscheid gemaakt in:

- a. opslag van gevaarlijke stoffen, veelal bij bedrijven;
- b. vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen;
- c. vervoer van gevaarlijke stoffen over wegen, spoorwegen en vaarwegen.

Ad. a. Opslag van gevaarlijk stoffen

Op één locatie in het plangebied bevindt zich volgens de risicokaart van de provincie een locatie die in het kader van externe veiligheid nader bekeken dient te worden.

Het betreft de locatie:

- Uniastrjitte, Ee, LPG-tankstation.

Voor deze locatie zijn geen risicocontouren aangegeven, omdat dit LPG-station per 1 januari 2010 gesaneerd moet zijn.

Ad. b. Vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen

De provinciale risicokaart geeft aan dat wat betreft het vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen in de gemeente Dongeradeel alleen sprake is van het vervoer van gas. In het plangebied ligt een aantal delen van een regionale gasleiding en er ligt een hoofdtransportleiding.

Uitgangspunt is om ten aanzien van de leidingen de in het kader van externe veiligheid vereiste zones aan te geven en binnen deze zones geen nieuwe gevoelige bestemmingen mogelijk te maken. Zowel rondom de hoofdtransportleiding als rondom de regionale leiding betreft dit een zone van vier meter aan weerszijden van de leiding.

Deze leidingen liggen echter niet binnen de grenzen van de plangebieden van de dorpen, zodat bedoelde zonering in dit bestemmingsplan achterwege kan blijven.

Ad. c. Vervoer van gevaarlijke stoffen over wegen, spoorwegen en vaarwegen.

In het plangebied komen geen wegen, spoorwegen en/of vaarwegen voor, waarover dusdanige hoeveelheden gevaarlijke stoffen worden vervoerd, dat er in het kader van het externe veiligheid aandacht aan moet worden besteed in het voorliggende bestemmingsplan.

4. ALGEMENE UITGANGSPUNTEN PER FUNCTIE

In dit hoofdstuk is beschreven vanuit welke uitgangssituatie tot het bestemmingsplan wordt gekomen. Hiertoe is in algemene zin een beschrijving van de verschillende functies die in de dorpen voorkomen gegeven. Vanuit deze uitgangssituatie is vervolgens aangegeven wat het bestemmingsplan moet regelen: de uitgangspunten. De dorpspecifieke uitgangspunten zijn in hoofdstuk 5 weergegeven.

4. 1. Ruimtelijke structuur

4.1.1. Uitgangssituatie

De Dongeradeelse dorpen hebben zich ontwikkeld op de hoger gelegen ruggen in het landschap. Deze ruggen zijn ontstaan vóór de aanleg van de zeeverende dijken. De regelmatig terugkerende afzetting van het meegevoerde zand- en kleimateriaal, gedurende een periode van vele eeuwen, heeft geleid tot een geleidelijke ophoging van het bodemniveau in de kuststrook. De afstand tot de kust en de ligging ten opzichte van de kreken en de inklinking van de ondergrond zijn bepalend geweest voor het ontstaan van de hoger gelegen kwelderruggen. Vanaf de zevende eeuw voor Christus is de opslibbing zover voortgeschreden dat sommige delen voor permanente bewoning in aanmerking komen. De eerste agrarische nederzettingen ontstaan. De oudste vestigingsbasis ligt het dichtst langs de kust en wordt gevormd door een brede, hoog opgeslibde, strook langs de Wadden- en voormalige Middelseekust, die zich vanaf Leeuwarden via Stiens, Ferwerd en Holwerd tot aan Nes uitstrekt. Het meer landinwaarts gelegen gebied was pas rond het begin van de jaartelling zover opgeslibd dat ook hier bewoning kon plaatsvinden. Deze rug strekt zich verder naar het noordwesten uit. Hierop zijn onder andere de dorpen Jouswier, Metslawier en Ee ontstaan. Nog weer later zijn de dijkdorpen langs de huidige waddenzeedijk ontstaan. De oudste agrarische terpdorpen kenmerken zich vaak door een straalsgewijs verkavelingspatroon dat zich tot ver in het omliggende land kan voortzetten. Bij latere terpdorpen, ontstaan na de Romeinse tijd, is de perceelsindeling daarentegen juist blokvormig of rechthoekig. Ee is hier een duidelijk voorbeeld van. De dijkdorpen tenslotte zijn te herkennen aan de langgerekt bebouwingspatronen, parallel aan het dijklichaam.

Vandaag de dag is deze ontstaansgeschiedenis van de dorpen vaak nog duidelijk herkenbaar in de ruimtelijke structuur. De dorpen bestaan over het algemeen uit een historische kern met daaromheen recentere dorpsuitbreidingen. Onderstaande figuren illustreren dit.

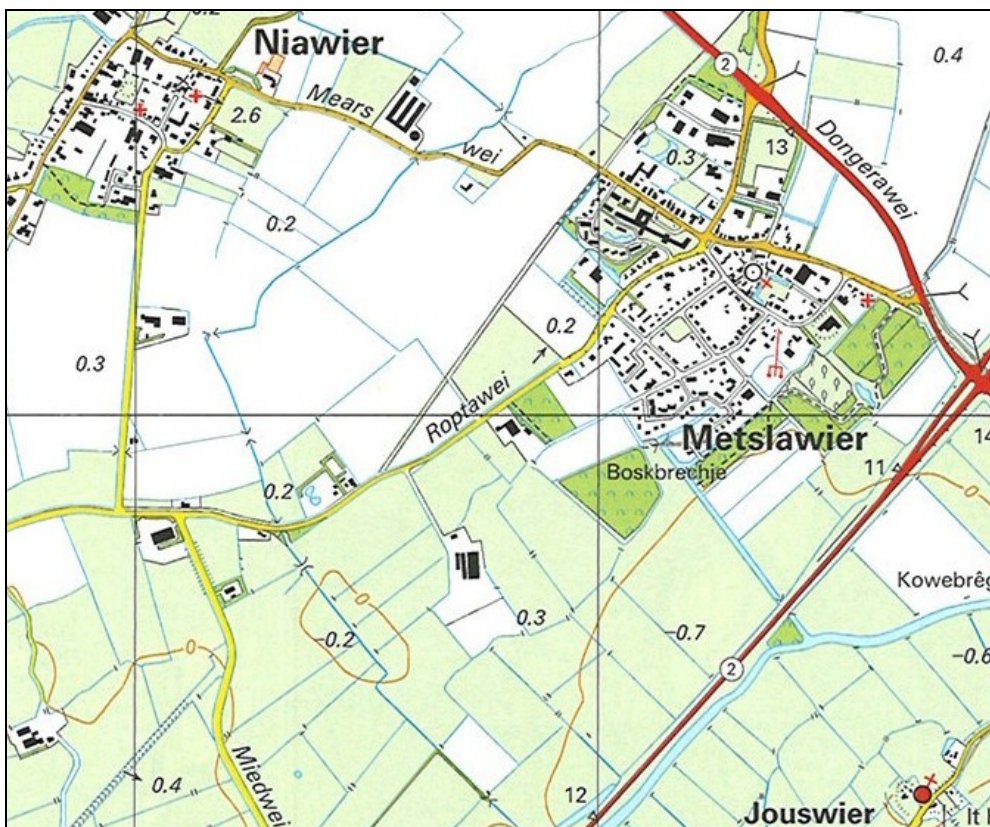
4.1.2. Uitgangspunten

Het algemene uitgangspunt voor het bestemmingsplan is het behouden van de ruimtelijke structuur van de dorpen. Dit is te bereiken door zowel de bebouwde (woningen, bedrijven, e.d.) als de onbebouwde functies (wegen, groen, water, e.d.) van een specifieke bestemming te voorzien. Een aantal specifieke situaties vraagt extra aandacht:

Figuur 1. Fragment uit de historische atlas ²⁾

Figuur 2. Recent kaartfragment ³⁾

²⁾ Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Grote Historische Provincie Atlas 1:25.000, Friesland 1853-1556.

³⁾ ANWB, Topgrafische Atlas Friesland, 1:25.000.

Beschermde Dorpsgezichten

In de Dongeradeelse dorpen is de ontstaansgeschiedenis veelal nog terug te vinden in hoogteverschillen van de ondergrond en in het huidige bebouwingspatroon. Het is dan ook de ontstaansgeschiedenis en de huidige staat van de historische bebouwing die bepalend zijn geweest voor het aanwijzen van een aantal dorpen tot Beschermd Dorpsgezicht op grond van de Monumentenwet 1988. Het betreft de dorpen Metslawier, Moddergat, Holwerd en Ee. De aanwijzing brengt met zich dat er een beschermend bestemmingsplan op het gebied van toepassing moet zijn (volgens artikel 36 van de Monumentenwet 1988). Het Bestemmingsplan Doarpen heeft dan ook tot doel dit te effectueren door conserverende, beschermende bestemmingen op de gronden te leggen. In hoofdstuk 6 is beschreven hoe dit juridisch is vertaald.

Cultuurhistorisch waardevolle dorpskernen

De dorpen Hantum, Wierum, Anjum, Engwierum en Paesens hebben een 'cultuurhistorisch waardevolle dorpskern'. Dit is in het Structuurplan Dongeradeel aangegeven. Ook voor deze gebieden is bescherming van de ruimtelijke structuur door middel van bestemmingsregelingen het uitgangspunt. De cultuurhistorisch waardevolle dorpskernen genieten geen wettelijke status zoals de Beschermd Dorpsgezichten.

Monumenten

Voor rijksmonumenten geldt dat deze bescherming genieten op basis van de Monumentenwet 1988. Dit maakt een extra bescherming in het bestemmingsplan overbodig. Ter illustratie is in bijlage 1 bij deze bestemmingsplantoelichting een lijst van beschermde monumenten opgenomen.

Herstructuringslocaties

In het Structuurplan Dongeradeel zijn voor een aantal dorpen herstructureringslocaties aangewezen. Dit zijn gebieden waar verbetering van de woningen en de woonomgeving (dus ook van de openbare ruimte en de infrastructuur) gewenst is. Op een groot deel van deze locaties heeft inmiddels een herinrichting plaatsgevonden. Een ander deel van de locaties is afgevallen, vaak vanwege haalbaarheidsredenen. In hoofdstuk 5 is aangegeven in welke dorpen herstructureringslocaties zijn of binnenkort worden uitgevoerd en hoe hier in het bestemmingsplan mee is omgegaan.

Beschrijving ruimtelijke typering dorpen

In de hiervoor geldende bestemmingsplannen is heel veel historische informatie opgenomen over de dorpen. Omdat deze informatie van belang kan zijn voor de bouwplantoetsing hebben we deze informatie verzameld en opgenomen als een soort referentiekader voor bouwplannen (zie bijlage 2).

4. 2. Wonen

4.2.1. Uitgangssituatie

De woningvoorraad van de hele gemeente bedraagt per 1 januari 2006 ruim 10.000. Hiervan staat iets meer dan de helft in Dokkum. De overige woningen staan in de dorpen en buurtschappen en enkele in het buitengebied. De verdeling van het aantal inwoners in de dorpen en in Dokkum is vergelijkbaar.

In de hele gemeente wonen ongeveer 25.000 mensen. Ruim 13.000 hiervan wonen in Dokkum⁴). In Hoofdstuk 5 is het aantal woningen en inwoners per dorp weergegeven.

Aangaande het woningtype komt de vrijstaande woning het meest voor. Daarnaast zijn de twee-onder-één-kap-woningen, hoekwoningen en boerderijwoningen kenmerkende woningtypen. Dit illustreert het landelijke woonmilieu van Dongeradeel. Rijenwoningen komen relatief weinig voor.

In enkele dorpen komen bijzondere woonvormen voor. Een verzorgingstehuis en een woongebouw voor senioren zijn voorbeelden.

4.2.2. Uitgangspunten

Voor de woonfunctie gaat het bestemmingsplan uit van het behoud van de kwaliteit van het wonen, door de woningen concreet en conserverend in te bestemmen. Anders gezegd: de bestemmingsplanregeling zal zijn afgestemd op de huidige vorm en omvang van de woningen en de woonfunctie. Dit wil niet zeggen dat er niets meer kan. Aanpassingen aan de woningen ten behoeve van het behouden of verbeteren van de kwaliteit en/of het wooncomfort zijn mogelijk.

Ondanks het conserverende karakter van het bestemmingsplan is voor woningen, een flexibele regeling opgenomen. Het bestemmingsplan biedt ruimte om de kwaliteit van het wonen op peil te houden. Hierbij kan gedacht worden aan planologische mogelijkheden voor aanpassingen aan woningen en openbare ruimte. De bouwvlakken waarbinnen de woningen zich moeten bevinden, zijn in de meeste gevallen ruim rond de woningen gelegd zodat er enige uitbreidingsruimte ontstaat. De bedoeling hiervan is om de inwoners van de dorpen de mogelijkheid te geven om, binnen de kaders van het bestemmingsplan en de welstand, hun individuele woonwensen te realiseren. Het uitgangspunt voor de bijzondere woonvormen is om deze van een passende conserverende bestemming te voorzien.

Bij de woningen kunnen, overeenkomstig het gemeentelijk beleid en de Woningwet, aan- en uitbouwen en bijgebouwen gerealiseerd worden.

Voor zover er bij de dorpen sprake is van mogelijkheden voor woningbouw is dit in hoofdstuk 5 beschreven.

---

⁴) Bron: Fryslân in cijfers / www.friesland.nl

4. 3. Bedrijven

4.3.1. Uitgangssituatie

Bedrijvigheid is van belang voor de leefbaarheid en de levendigheid van de dorpen. Voor de bedrijfsfunctie zijn de locatie en de ruimtelijke situatie van belang. In planologische zin is het onderscheid tussen *individuele bedrijven* in de dorpen en bedrijven op een *bedrijventerrein*, vaak aan de rand van het dorp, relevant. Daarnaast komen er in en aan de randen van enkele dorpen *agrarische bedrijven* en *voormalige agrarische bedrijfsbebouwing* voor. Ingegeven door de milieuregelgeving vragen de verschillende bedrijfslocaties een specifieke aanpak. Onderstaand is aangegeven hoe het bestemmingsplan met de verschillende typen bedrijven en bedrijventerreinen omgaat.

4.3.2. Uitgangspunten

Het algemene uitgangspunt is de bestaande bedrijven conform het huidige gebruik in te bestemmen. Waar mogelijk biedt het bestemmingsplan uitbreidingsruimte. Voorwaarde bij het bestemmen van uitbreidingsmogelijkheden van bedrijven is dat de milieuhygiënische situatie ten opzichte van de omliggende woonbebouwing niet verslechtert. Het bestemmingsplan sluit wat dit betreft aan bij de normering zoals weergegeven in de VNG-brochure *Bedrijven en milieuzonering* (zie paragraaf 3.4.). Voor de verschillende ruimtelijke situaties van de bedrijven heeft deze normering invloed op de regeling in het bestemmingsplan. In de navolgende subparagrafen is dit beschreven.

Daarnaast is de landschappelijke inpassing van belang bij zowel uitbreiding van individuele bedrijven (gelegen aan de rand van het dorp) als bedrijventerreinen.

Individuele bedrijven in het dorp

De milieucategorie van een bedrijf bepaalt hoe er in het bestemmingsplan mee zal worden omgegaan. Omdat categorie 1- en 2-bedrijven naast de woonfunctie mogen voorkomen, is het uitgangspunt deze bedrijven van een algemene bedrijfsbestemming te voorzien. Anders is dit wanneer er een bedrijf uit milieucategorie 3 of hoger in het dorp is gevestigd. Deze categorieën zijn, vanuit milieuhygiënisch oogpunt, niet passend in een woonomgeving. Omdat dergelijke situaties vaak zijn ontstaan in een periode dat er nog geen sprake was van milieuwetgeving, zullen deze bedrijven toch een bedrijfsbestemming krijgen waarmee de huidige bedrijfsvoering kan worden doorgezet. Wel zal een dergelijk bedrijf van een specifieke aanduiding worden voorzien zodat het na een eventuele bedrijfsbeëindiging niet mogelijk zal zijn op dezelfde plek een nieuw bedrijf uit een milieucategorie hoger dan 2 te vestigen. In de gebieden die in het Structuurplan Dongeradeel zijn aangewezen als 'centrumgebied' of 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden', liggen mogelijkheden om lichte vormen van bedrijvigheid en dienstverlening te realiseren.

Bedrijventerreinen

Uitgangspunt is deze te voorzien van een specifieke bedrijfsbestemming. Waar een bedrijventerrein grenst aan de woonfunctie kan het wellicht nodig zijn bedrijven uit de hogere milieucategorieën uit te sluiten.

(Voormalige) agrarische bedrijven

Ook ten aanzien van de agrarische bedrijven in en aan de randen van de dorpen geldt dat de milieurandvoorwaarden bepalend zijn voor de ruimtelijke mogelijkheden van deze bedrijven. Om met name de volwaardige agrarische bedrijven aan de randen van de dorpen dezelfde mogelijkheden te kunnen bieden als de bedrijven die op grotere afstand van de dorpen liggen, zijn deze zoveel mogelijk buiten dit bestemmingsplan gelaten. Deze bedrijven worden meegenomen in het bestemmingsplan Bûtengebied. Daar waar de agrarische bedrijven liggen ingeklemd tussen dorpsbebouwing zijn ze wel meegenomen in dit plan. Gezien de nabijheid van de woonbebouwing zullen de uitbreidingsmogelijkheden van deze bedrijven in veel gevallen beperkt zijn. Het uitgangspunt voor het bestemmingsplan is daarom de agrarische bedrijven conform het huidige gebruik te bestemmen. In zijn algemeenheid kan hier aan worden toegevoegd dat de agrarische bedrijven die zich nog in de dorpen bevinden, vaak kleine bedrijven zijn. Gezien de ontwikkelingen in de landbouw is de kans groot dat een aantal van deze bedrijven in de planperiode ophoudt te bestaan. In die gevallen kunnen relatief grote agrarisch bedrijfsgebouwen leeg komen te staan.

In zijn algemeenheid kan hier nog aan worden toegevoegd dat op basis van dit bestemmingsplan een verbreding van (agrarische) functies kan worden toegestaan, voor zover het niet ruimtelijk relevante zaken betreft. De bestemmingsomschrijving biedt hiertoe voldoende aanknopingspunten. Hierdoor kan makkelijker ingespeeld worden op veranderende wensen van agrarische ondernemers. Dit sluit aan bij de beleidsverschuiving van toelatingsplanologie naar ontwikkelingsplanologie.

Op 1 januari 2007 is de Wet geurhinder en veehouderij in werking getreden. Deze wet stelt regels voor de geur die vrijkomt als gevolg van het houden van dieren in dierenverblijven. In de wet zijn daarvoor normen voor de maximaal toelaatbare geurbelasting en afstandscriteria voor de afstand tussen veehouderijen en geurgevoelige objecten, zoals woningen, opgenomen. Op basis van een gemeentelijke "Verordening Wet geurhinder en veehouderij" wordt afgeweken van de wettelijke normen. Als uitgangspunt geldt dat voor melkveehouderijen die binnen de bebouwde kom liggen er minimaal een afstand van 100 meter moet zijn vanaf de buitenzijde van het dierenverblijf tot aan de buitenzijde van een geurgevoelig object. Voor veehouderijen buiten de bebouwde kom is deze afstand minimaal 50 meter.

De wet geeft de mogelijkheid om met een verordening af te wijken van de afstanden die in de wet zijn opgenomen.

Tegenover het steeds vaker vrijkomen van agrarische bedrijven, staat tegelijkertijd een groeiende belangstelling om vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen voor verschillende andere functies te gebruiken.

Bijvoorbeeld voor (startende) niet-agrarische bedrijfjes kan een vrijgekomen boerderij een aantrekkelijke vestigingslocatie zijn.

De vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen fungeren als bedrijfspand en op die manier kunnen bedrijfjes zich op een relatief goedkope manier vestigen en ontwikkelen.

De gemeente wil ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen tegengaan en ruimte bieden aan nieuwe functies, waardoor de vaak waardevolle bebouwing behouden kan blijven. Artikel 4.1.1. eerste lid onder i van het Besluit ruimtelijke ordening biedt hiervoor goede mogelijkheden.

Het uitgangspunt voor de kassenbedrijven bij Nes en Oosternijkerk is om de planologische mogelijkheden die hier liggen te behouden en de bedrijven opnieuw in te bestemmen.

4. 4. Voorzieningen

4.4.1. Uitgangssituatie

De aanwezigheid van voorzieningen speelt in het landelijk gebied van Dongeradeel een belangrijke rol om de leefbaarheid op peil te houden. Het is echter een feit dat niet ieder dorp een volledig basispakket aan voorzieningen heeft. Veel dorpen hebben de laatste decennia dan ook een transformatie van een leef- naar een woongemeenschap doorgemaakt. Hiermee is de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van voorzieningen een belangrijk item geworden. In het Structuurplan Dongeradeel is daarom ingezet op de aanwezigheid van basisvoorzieningen per dorpencluster. Er zijn vijf clusters aangewezen. Aandachtspunt is de bereikbaarheid van voorzieningen: goede en veilige verbindingen tussen de kernen zijn van groot belang.

4.4.2. Uitgangspunten

Ten aanzien van de voorzieningen is het uitgangspunt dat deze voor de dorpen(clusters) behouden blijven, omdat ze een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid.

Daarnaast moet waar mogelijk verbreding en intensivering van het gebruik van de voorzieningen mogelijk zijn. Planologisch moet ruimte geboden worden voor enige ontwikkeling van de voorzieningen, als dit ruimtelijk en milieutechnisch inpasbaar is.

Op basis van de plaats en het type voorziening is een onderscheid aan te brengen hoe in het bestemmingsplan met de voorzieningen wordt omgegaan. De te onderscheiden situaties zijn:

- voorzieningen in de Centrumgebieden en in de Kernzones;
- sociaal-maatschappelijke voorzieningen;
- sportvoorzieningen;
- commerciële voorzieningen buiten de kernzones.

De Centrumgebieden en Kernzones

In het Structuurplan Dongeradeel is voor met name de grotere dorpen een 'centrumgebied' en/of een 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden' in de dorpskern aangewezen, waar zich van oorsprong de bedrijvigheid en de voorzieningen bevinden.

Hoewel in veel van deze zones momenteel de woonfunctie het meest voorkomt krijgen deze delen van het dorp de planologische mogelijkheden om naast de woonfunctie lichte vormen van bedrijvigheid, dienstverlenende bedrijven en/of winkeltjes te realiseren. In het volgende hoofdstuk is aangegeven welke dorpen een centrumgebied en/of een kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden hebben.

Sociaal-maatschappelijke voorzieningen

De volgende sociaal-maatschappelijke voorzieningen komen zoal voor in de dorpen:

- school / kinderopvang;
- kerk;
- dorpshuis / zaalruimte;
- museum;
- molen;
- VVV-kantoor.

Deze voorzieningen kunnen grotendeels onder één en dezelfde bestemming worden gebracht: *Maatschappelijke doeleinden*. Verbreding en intensivering van het gebruik is hierdoor mogelijk. Tevens heeft dit als voordeel dat de functies uitwisselbaar zijn op de verschillende locaties. Dorpshuizen en zalencentra vormen hierop een uitzondering. De horecafunctie binnen deze voorzieningen en de hiermee samenhangende milieuhinder (geluids-overlast) maakt dat dorps huizen en zalencentra niet zonder meer overal gevestigd kunnen worden.

Sportvoorzieningen

Omdat de sportvoorzieningen over het algemeen een veel groter ruimtelijk impact hebben dan het hiervoor beschreven type voorziening, krijgen deze een specifieke bestemming. Uitwisseling wordt ten aanzien van deze voorzieningen niet wenselijk geacht.

Concreet gaat het om onder andere:

- sportveld / tennisbaan;
- sportzaal of -hal;
- zwembad;
- ijsbaan.

Commerciële voorzieningen

Ook de commerciële voorzieningen krijgen vanwege hun ruimtelijke impact (denk aan parkeerbehoefte) een specifieke bestemming per soort voorziening.

Onder commerciële voorzieningen vallen:

- detailhandel;
- dienstverlening;
- hotel en/of horeca;
- verblijfsrecreatie/camping.

4. 5. Recreatie

4.5.1. Uitgangssituatie

In het Structuurplan Dongeradeel is aangegeven dat het cultuurtoerisme, de watersport, de op het landelijk gebied gerichte openluchtrecreatie (ecotoerisme) en plaatselijk ook de verblijfsrecreatie, sterke pijlers zijn waarop de recreatie in de gemeente rust. Dokkum en Oostmahorn zijn aangemerkt als recreatieve speerpunten. In het Streekplan is Holwerd hier aan toegevoegd. In de overige dorpen is alleen op bescheiden schaal sprake van recreatieve voorzieningen en verblijfsrecreatie.

4.5.2. Uitgangspunten

In het bestemmingsplan zullen de aanwezige verblijfsrecreatieve voorzieningen (campings, chaletterreinen e.d.) van een passende bestemming worden voorzien. Daarnaast is Esonstad opgenomen in dit plan. Voor een deel van dit project is reeds een gedetailleerd bestemmingsplan vervaardigd. Dit plan wordt nu als het ware overgenomen en daar waar nodig aangevuld en/of gecorrigeerd. Ook de overige recreatieterreinen zijn concreet bestemd.

4. 6. Openbare ruimte

Water

4.6.1. Uitgangssituatie

Het oppervlaktewater in en rond de dorpen heeft een waterhuishoudkundige en een ruimtelijke functie. Via de (op)vaarten en sloten wordt het overtollig water in natte perioden afgevoerd.

Tegelijkertijd heeft oppervlaktewater in veel gevallen een zekere belevingswaarde en is het bepalend voor het ruimtelijke beeld. Water wordt vaak gebruikt om ruimtelijke kwaliteit te bereiken en/of te behouden. In een aantal gevallen zijn er bij de dorpen nog (delen van) vroegere opvaarten aanwezig, waaraan tevens een zekere cultuurhistorische waarde kan worden toegedicht. Deze opvaarten werden destijds gebruikt voor de aan en afvoer van goederen en soms ook van personen.

4.6.2. Uitgangspunten

Voor het oppervlaktewater dat een hoge belevingswaarde heeft en van belang is voor de ruimtelijke kwaliteit, is het bestemmingsplan gericht op be-

houd. Deze waterpartijen krijgen een specifieke waterbestemming. Zie voor het aspect water ook de waterparagraaf in hoofdstuk 3.

Groenvoorzieningen / cultuurgrond

4.6.3. Uitgangssituatie

Het kenmerk van plattelandskernen is over het algemeen een ruime opzet met veel openbaar groen in de vorm van veldjes en plantsoenen. Op veel plaatsen zijn rond de dorpen dorpsbosjes aangelegd. Daarnaast dringt het omliggend landschap en de agrarische cultuurgrond als het ware vaak tot in het dorp door.

4.6.4. Uitgangspunten

Omdat het openbaar groen en het groen in de vorm van agrarisch gebied in veel gevallen het ruimtelijk beeld van de dorpen ondersteunt, is het uitgangspunt voor het bestemmingsplan deze groenelementen zoveel mogelijk te behouden. Daarnaast is het streven gericht op een goede overgang tussen dorp en omliggend landschap. De groengebieden (zowel het openbaar groen als het agrarisch gebied) worden als zodanig bestemd. Het gaat hierbij om agrarisch gebied aan de randen van de dorpen dat nog juist binnen de plangrenzen valt.

Ten opzichte van de oorspronkelijke bestemmingsplannen, waarbij grote delen agrarisch gebied aan de randen van dorpen binnen het plangebied vielen, zijn deze agrarische percelen nu zoveel mogelijk toegevoegd aan het bestemmingsplan Bûtengebied.

Infrastructuur

4.6.5. Uitgangssituatie

In een aantal dorpen is sprake van doorgaande wegen, maar het grootste deel van de infrastructuur betreft woonstraten, trottoirs, fietspaden, en dergelijke. Met name in de historische delen van de dorpen maken de wegen en paden deel uit van de te behouden ruimtelijke structuur.

Met betrekking tot de wegenstructuur in de dorpen worden geen grote wijzigingen voorzien die in het bestemmingsplan een regeling behoeven.

4.6.6. Uitgangspunten

Het uitgangspunt voor het bestemmingsplan is om ter plaatse van de infrastructuur geen functiewijziging toe te staan. De wegen in de dorpen worden van een specifieke bestemming voorzien waarbinnen ingrepen ten behoeve van de verkeersveiligheid mogelijk zijn.

5. DE DORPEN

5. 1. Inleiding

In het vorige hoofdstuk zijn de algemene uitgangspunten per functie beschreven. In dit hoofdstuk zijn per dorp de bijzonderheden en aanvullingen op deze algemene uitgangspunten gegeven. Voorts is in bijlage 2 bij deze toelichting een beschrijving van de ruimtelijke typering van de verschillende dorpen toegevoegd, zoals die in oude plannen is opgenomen. De daaraan ten grondslag liggende historische informatie is uit de geldende bestemmingsplannen overgeheveld naar een afzonderlijke bijlage (bijlage 2).

5. 2. Anjum

Ruimtelijke structuur

In Anjum, één van de grootste dorpen van de gemeente, zijn enkele historische elementen in de ruimtelijke structuur bewaard gebleven. Met name aan de westzijde is het oorspronkelijke karakter van de terp nog aanwezig. Ook aan de oostzijde is sprake van terpresten en een landschappelijk waardevolle overgang naar het omliggende landelijk gebied. In het ruimtelijk beeld spelen een voormalig boerderijpand bij de noordelijke entree van het dorp, de molen en de kerk een beeldbepalende rol.

Door een bedrijfsbeëindiging is er aan de Terpsterwei enige tijd geleden een locatie voor woningbouw vrijgekomen. Deze is inmiddels ingevuld met een viertal woningen. Voor verdere dorpsuitbreidingen is een gebied aan de noordzijde van het dorp gereserveerd. Op dit terrein wordt de tweede fase van It Hoarnleger gerealiseerd. Tevens wordt hier een bedrijventereintje met woon-werklocaties gerealiseerd en een nieuwe supermarkt.

Molenbiotoop

Voor het functioneren van molen De Eendracht is het van belang dat de molen voldoende vrije windvang heeft. De bescherming van de vrije windvang kan door middel van het opnemen van een molenbiotoop geregeld worden in het bestemmingsplan. Dit houdt echter niet in dat de bestaande bebouwing en beplanting, die niet in overeenstemming is met de molenbiotoop, verwijderd moet worden. Alleen het plaatsen of planten van nieuwe elementen (met een hoogte die beperkend kan zijn voor de windvang van de molen) binnen de cirkel van de molenbiotoop moet worden voorkomen.

In de regels is deze biotoop juridisch geregeld, waarbij de reeds bestaande hogere gebouwen en beplanting zijn uitgezonderd.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting zeer laag is en dat eventuele resten uit de Steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting bij de meeste ingrepen zeer klein is.

In Anjum bevinden zich volgens de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart twee gebieden die sporen uit de periode Midden-Bronstijd en later bevatten.

Het ene gebied betreft het oude deel van het dorp rondom het Tsjerkepaad en het andere gebied bevindt zich aan de noordzijde van het dorp, rondom de woningen aan It Hoarnleger.

Verder is een deel van het dorp aangewezen als gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. Daarnaast zijn er in het dorp gebieden te vinden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

Na de daling van het inwonertal in de jaren negentig, is de bevolking van Anjum vanaf 2000 met ruim 44 inwoners gegroeid. De bevolking telt op 1 januari 2008 1177 inwoners. Tussen 2000 en 2008 is het aantal woningen slechts met 4 toegenomen en bedraagt nu 469. Hieruit kan worden afgeleid dat het gemiddeld aantal inwoners per woning is toegenomen. Anders gezegd: er zijn relatief meer (grotere) gezinnen bijgekomen. Op de woningvoorraad in het dorp zijn de uitgangspunten, zoals in hoofdstuk 4 opgenomen, van toepassing. Voor de dorpsuitbreiding aan de noordzijde is reeds een planologische procedure gevolgd. Deze uitbreiding is nu in het bestemmingsplan opgenomen.

Bedrijven

Naast de verspreid in het dorp liggende bedrijvigheid heeft Anjum een eigen bedrijventerrein aan de Ieldobbewei. Op dit terrein liggen geen mogelijkheden voor nieuwe bedrijven. Aan de noordzijde van het dorp, naast de supermarkt, zijn enkele woon-werkkavels gerealiseerd.

Voor de bestaande bedrijven gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 verwoord.

Voorzieningen

Anjum heeft een vrij compleet basispakket voorzieningen. Naast kerken, een school, kinderopvang, sportvoorzieningen is er tevens een aantal winkels en horecavestigingen aanwezig. Anjum heeft daarmee een verzorgende functie voor een aantal kleine dorpen in de omgeving.

De kern van het dorp is in het Structuurplan aangewezen als 'centrum'. De uitlopers van het centrum, de Stasjonswei en de Munebuorren zijn aangeduid als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden'. Voor beide gebieden gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 opgenomen. Hetzelfde geldt voor de verspreid in het dorp liggende voorzieningen.

Recreatie en toerisme

Vanwege de ligging nabij het Lauwersmeergebied en Oostmahorn neemt de recreatieve betekenis van Anjum toe. Het dorp is onderdeel van de recreatieve ontwikkelingszone binnen de gemeente.

De horecavoorzieningen ondersteunen het toerisme. Verder is het hotel een recreatieve voorziening die een specifieke bestemming heeft gekregen. Voor de inwoners van het dorp zijn de sportvoorzieningen, de dorpsbosjes en de ijsbaan belangrijke recreatieve voorzieningen in de directe woonomgeving.

Openbare ruimte

Met name rond het dorp liggen de groenvoorzieningen die van betekenis zijn voor het dorp. Voorzover binnen de plangrenzen gelegen zijn deze groenvoorzieningen van een specifieke bestemming voorzien. Een deel van het plangebied bestaat uit gronden met een agrarische gebruik. Deze zijn dan ook als zodanig bestemd.

De Anjumeropvaart, voorzover binnen de plangrenzen gelegen, en het water langs de Rederijwei en De Singel hebben vanwege de betekenis voor de waterhuishouding aan het ruimtelijke beeld een specifieke waterbestemming gekregen (zie hoofdstuk 4).

5. 3. Brantgum

Ruimtelijke structuur

Zoals veel van de Dongeradeelse dorpen is ook Brantgum een terpdorp te midden van een open landschap. Vooral aan de west- en zuidkant van het dorp is de oorspronkelijke terpstructuur nog duidelijk te herkennen.

Aan de oostzijde van de terp zijn enkele dorpsuitbreidingen gerealiseerd.

Archeologie

Op de Steentijd - Bronstijd-kaart van de FAMKE is te zien dat er in Brantgum uit die periode geen archeologische waarden worden verwacht. Anders is dat voor de periode IJzertijd - Middeleeuwen.

Van de oude kern van Brantgum is bekend dat deze waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevatten. Rondom deze oude kern bevinden zich nog andere archeologische vindplaatsen, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. Ook afgegraven terpen, waarvan de terpzool slechts nog rest, kunnen nog waardevolle diepere sporen bevatten, zoals waterputten en sloten. De precieze waarde en omvang van deze terpen of terpzolen is echter nog niet bekend.

Wonen en bevolking

Het aantal inwoners van Brantgum heeft de laatste jaren wat geschommeld, maar is per saldo niet gegroeid. Het dorp telt per 1 januari 2008 234 inwoners. Met het gereedkomen van de laatste dorpsuitbreiding aan de noordoost zijde van het dorp is het aantal woningen 99. Met deze uitbreiding is de ruimtelijke structuur van het dorp gevolgd.

Voor de locatie met oudere rijtjes sociale woningbouw aan de oostzijde van de kern geeft het Structuurplan Dongeradeel aan dat deze in aanmerking komt voor herstructurering. Dit heeft geresulteerd in de verkoop van huurwoningen.

Bedrijven

Verspreid in het dorp ligt een aantal bedrijven waarvoor de uitgangspunten, zoals in het vorige hoofdstuk geformuleerd, gelden. Verder zijn er vier agrarische bedrijven aan de zuidwestkant van het dorp gelegen. Ook voor deze bedrijven gelden de algemene uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Voorzieningen

Brantgum beschikt nog over een aantal basisvoorzieningen, zoals de school, het dorps huis en de kerk. Voor het overige is een oriëntatie op Holwerd en Dokkum aanwezig. De uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 geformuleerd zijn op deze voorzieningen van toepassing.

Recreatie en toerisme

De doorgaande weg door Brantgum, de Ids Wiersmastrjitte, maakt deel uit van de recreatieve wegenstructuur in de gemeente. Het dorp kent geen recreatieve voorzieningen die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

Voor de openbare ruimte (groenvoorzieningen en infrastructuur) van Brantgum gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Bijzondere groene elementen zijn het dorpsbos aan de zuidoostkant van het dorp en de groenstrook met het monument aan de Ids Wiersmastrjitte. Deze groenelementen zijn van een specifieke groenbestemming voorzien.

5. 4. Ee

Ruimtelijke structuur

Ee is, samen met Metslawier, één van de vele terpdorpen in het noordelijke kleigebied uit de periode van voor de bedijkingen in de elfde en twaalfde eeuw.

Op een wat hoger gelegen rug in het gebied ten noorden van het latere Dokkumerdiep ontstonden deze beide nederzettingen die uitgroeiden tot zelfstandige kerkdorpen. De dorpen bezitten de kenmerkende structuur met een ringweg rondom de terp die via straalsgewijs lopende paden verbonden is met de centraal daarop gelegen kerk. Het kerkhof zelf heeft een eigen ringvormig pad rondom.

Ee kent een regelmatige aanleg met een ruime vierhoekige kerkring genaamd de Omgong. Op de zijden daarvan sluiten vier verbindingen aan: Greate Loane, Lytse Loane, Haven en Keareweare. Het grote 13de-eeuwse kerkgebouw met toren uit 1869 is diagonaal in deze vierhoekige ruimte geplaatst zodat sterk verschillende doorzichten ontstaan vanuit de vier aansluitende straten.

De verbindingen tussen de kerkring en de buitenste ringweg vertonen mede daardoor elk een eigen identiteit. De wat bredere Greate Loane is gericht op de toren en manifesteert zich als een hoofdstraat; de Haven heeft een ondergeschikt karakter door de visuele beëindiging tegen de koorsluiting. De Lytse Loane heeft als enige geen directe verbinding met de lager gelegen ringweg, en onderscheidt zich zo als een besloten ruimte binnen de dichte, overwegend 19de-eeuwse dorpsbebouwing. Het historische deel van het dorp is dan ook aangewezen als Beschermd dorpsgezicht. In bijlage 4a bij de bestemmingsplanregels is het aanwijzingsbesluit tot Beschermd dorpsgezicht en de daarbijbehorende beschrijving opgenomen. In bijlage 4b zijn de ruimtelijke karakteristieken van het beschermd dorpsgezicht beschreven.

Deze beschrijving zal worden gebruikt bij toetsing van (bouw) aanvragen binnen het gebied dat is aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

Voortbordurend op de ruimtelijke structuur van de historische kern van Ee zijn er in de loop der tijd rond het historisch centrum nieuwe woongebieden gerealiseerd. Allereerst is er in de jaren vijftig een grootschalige uitbreiding aan de oostzijde van de terp geweest.

In de zestiger jaren is er aan de Stienfeksterwei een bescheiden aantal woningen toegevoegd. Vervolgens is het dorp aan de oost- en westzijde in de jaren 70 voorzien van een groot aantal woningwettewoningen. In de jaren tachtig en negentig zijn er vervolgens twee zeer bescheiden dorpsuitbreidingen geweest.

De bedrijvigheid heeft zich voornamelijk langs de doorgaande route ontwikkeld. Recentelijk is het beleid erop gericht de bedrijvigheid zoveel mogelijk te concentreren op het bedrijventerrein aan de Tibsterwei.

Archeologie

In een groot deel van het dorp kunnen zich op enige diepte archeologische lagen bevinden uit de Steentijd, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit. Aan de randen van het dorp worden op basis van de Steentijd - Bronstijd-kaart weinig archeologische waarden verwacht. Ten zuidoosten van het dorp ligt een gebied dat is aangewezen als archeologisch monument uit de periode IJzertijd - Middeleeuwen. De kern van het dorp, tussen de Uniastrjitte en de Achterwei, bevat archeologische waarden uit de Midden-Bronstijd en later en dient te worden beschermd.

De overige delen van het dorp zijn nagenoeg allemaal aangewezen als gebieden waarin archeologische vindplaatsen bekend zijn, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. De precieze waarde en omvang van deze terpen of terpzolen zijn niet bekend. Aan de randen van Ee ligt nog een aantal gebieden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

In de periode 2000-2008 is het aantal inwoners van Ee met bijna 10% afgenomen en telt nu 892. In dezelfde periode is de woningvoorraad in het dorp gestegen van 369 tot 373.

Het gemiddeld aantal inwoners per woning is dus gedaald. Dit vanwege de vergrijzing en veranderingen in de gezinssamenstelling waardoor er steeds meer één- en tweepersoonshuishoudens voorkomen. Op het platteland verloopt deze trend trager dan in het stedelijk gebied. Deze dalende woningbezetting heeft tot gevolg dat een toenemend aantal woningen nodig is voor de huisvesting van hetzelfde aantal mensen. In dit bestemmingsplan wordt de bouw van een bescheiden aantal woningen mogelijk gemaakt aan de noordwestzijde van het dorp. Op de bestaande woningen in het dorp zijn de uitgangspunten zoals verwoord in hoofdstuk 4 van toepassing.

Bedrijven

Ee telt enkele grote bedrijven (zoals Van der Hoek) en een aantal bedrijven van kleinere schaal.

Verder liggen er enkele agrarische bedrijven binnen het plangebied. Op de verspreid in het dorp liggende bedrijven en op het bedrijventerrein zijn de uitgangspunten uit hoofdstuk 4 van toepassing.

Voorzieningen

Gelet op de omvang van het dorp is het aantal voorzieningen redelijk te noemen. Het dorp heeft een slagerij, een bank en een fietsenwinkel. Andere commerciële voorzieningen zijn: een café en een cafetaria. Deze voorzieningen zijn vooral geconcentreerd aan de Uniastrjitte en het eerste deel van de Achterwei. De supermarkt heeft zijn deuren gesloten.

Als niet-commerciële, sociaal-maatschappelijke, voorzieningen kunnen de basisschool, de twee kerken, dorpshuis De Jister, zalencentrum It Anker en het sportpark met twee voetbalvelden, een oefenveld en twee tennisbanen, worden genoemd. Voor de overige zaken zijn de bewoners van Ee op Dokkum aangewezen.

In Ee is in het Structuurplan Dongeradeel een deel van de doorgaande route door het dorp aangewezen als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden'.

Hier zijn lichte vormen van bedrijvigheid en dienstverlening toegestaan. In dit bestemmingsplan is dat nader uitgewerkt. Zowel voor de bestaande voorzieningen in het dorp, als voor de kernzone, gelden de uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Recreatie en toerisme

Ee maakt deel uit van de recreatief-toeristische structuur van Dongeradeel. Het gebied vormt één van de plaatsen waar het accent ligt op cultuurtoerisme.

Als voorzieningen die van belang zijn voor toerisme en recreatie, kunnen het beschermd dorpsgezicht, het vlasmuseum en een bed&breakfast worden genoemd. Voor deze voorzieningen zijn specifieke regelingen in het bestemmingsplan opgenomen.

Openbare ruimte

De historische dorpsstructuur van Ee vormt nog altijd de basis voor de ontsluitingsstructuur van het dorp. De Uniastrjitte, de Achterwei en de Stienfeksterwei vormen de belangrijkste ontsluitingswegen van het dorp.

Een opmerkelijk element in de wegen en padenstructuur van Ee is het tracé van het vroegere kerkepad in het verlengde van de Koarte Bún, dat nog goed in het landschap te herkennen is. Het eerste deel van de Koarte Bún volgt dit tracé.

De groene uitstraling van het dorp wordt voornamelijk veroorzaakt door de groene randen van het dorp. Aan de zuid- en zuidwestzijde van het dorp bepalen dorpsbosjes en de opgaande beplanting rond de sportvelden het beeld.

In het noorden en noordoosten is het open kleilandschap goed zichtbaar. Op basis van het Structuurplan zal er naar gestreefd worden deze zijde van het dorp open te houden.

De Eester opvaart zal een zekere bescherming genieten door dit water van een specifieke bestemming te voorzien.

5. 5. Engwierum

Ruimtelijke structuur

Engwierum lag vroeger aan zee, op het punt waar het Dokkumer Diep overging in de Lauwerszee. Door aanslibbing kwam het dorp steeds verder van zee af te liggen. De afdamming van het Dokkumer Diep in 1729 betekende de afsluiting van dit proces. Het stroomdalgebied van het Dokkumer Grootdiep ligt direct zuidelijk van het dorp. Aan deze zijde van het dorp liggen de oude karakteristieke dijken. Aan de noordzijde van het dorp is sprake van een waardevolle openheid met zichtrelaties. Vanuit de oude kern rond de kerk vormen de Dodingawei en de Butendykswei de historische structuur. Het tussenliggend deel is geleidelijk verdicht door woningbouw.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting in en rond Engwierum zeer laag is en dat eventuele resten uit de Steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting bij de meeste ingrepen zeer klein is.

Voor het uiterste zuidoosten van het dorp geeft de FAMKE aan dat zich hier op enige diepte archeologische resten kunnen bevinden uit de Steentijd, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit.

Ten zuiden van De Dobbe ligt een terrein dat is aangewezen als archeologisch monument uit de periode IJzertijd - Middeleeuwen.

De kern van het dorp, tussen de Dodingawei de Lytse Wei en It Roster, bevat mogelijk archeologische waarden uit de Midden-Bronstijd en later en dient te worden beschermd. Verder is een groot deel van het dorp aangewezen als gebied waarin archeologische vindplaatsen bekend zijn, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten.

Wonen en bevolking

Tussen 2000 en 2008 is de bevolking van Engwierum gedaald van 592 naar 571 inwoners. Het aantal woningen is in dezelfde periode met 14 afgenomen. Op de woningen in het dorp zijn de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 verwoord van toepassing.

Bedrijven

In Engwierum is geen sprake van een bedrijventerrein. De aanwezige bedrijven liggen verspreid in het dorp. Voor de omvang van het dorp is er een behoorlijk aantal bedrijven gevestigd in het dorp. Voor deze bedrijven gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 weergegeven.

Voorzieningen

Er zijn alleen sociaal-maatschappelijke voorzieningen, zoals een kerk, een school en een dorps huis c.q. sportkantine aanwezig.

In het Structuurplan Dongeradeel zijn het Tsjerkepaed en een deel van de Dodingawei aangewezen als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden'. Hier zijn lichte vormen van bedrijvigheid en dienstverlening toegestaan. Zowel voor de bestaande voorzieningen in het dorp, als voor de kernzone, gelden de uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Recreatie en toerisme

Engwierum ligt in de recreatief-toeristische ontwikkelingszone van Dongeradeel. Het gebied vormt één van de plaatsen waar het accent ligt op cultuurtoerisme. In het dorp is één logiesverstrekkend bedrijf aanwezig. Verder zijn in het dorp geen recreatievoorzieningen die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

De verspreid in de dorpen liggende openbaar groengebiedjes en het groen rond het sportveld heeft in het bestemmingsplan een specifieke groenbestemming gekregen. De open ruimten aan de randen van het dorp die een overwegend agrarisch gebruik kennen zijn als zodanig bestemd.

5. 6. Hantum

Ruimtelijke structuur

Een groot deel van de historische en ruimtelijke karakteristieken van de terpstructuur van Hantum is nog steeds herkenbaar. Met name aan de zuidkant zijn deze nog goed zichtbaar.

Door de recente dorpsuitbreidingen is het dorp aan de zuidoostzijde nu op een logische wijze afgerond. In de Structuurschets Dongeradeel is aan de noordkant van het dorp nog een bescheiden uitbreidingsmogelijkheid aangewezen. Deze is nu in het bestemmingsplan opgenomen.

Archeologie

Op de Steentijd - Bronstijd-kaart van de FAMKE wordt aangegeven dat zich in Hantum op enige diepte lagen kunnen bevinden, waarin archeologische resten uit de Steentijd kunnen worden aangetroffen. Deze lagen zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit.

De IJzertijd - Middeleeuwen-kaart geeft aan dat zich langs de Brantgumerweg/Smidstraat twee terreinen bevinden waarvan bekend is dat ze waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevatten. Deze terreinen zijn wettelijk beschermd op grond van de Monumentenwet 1988.

Rondom deze locaties bevinden zich in het gebied van de voormalige terp nog andere archeologische vindplaatsen, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. De precieze waarde en omvang is niet bekend.

Rondom de terp zijn op de FAMKE gebieden aangeduid waar zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

De bevolking van Hantum is de laatste jaren gedaald. In de periode 2000-2008 van 385 naar 373. De landelijke trend van een dalende gemiddelde woningbezetting is hier debet aan.

In dezelfde periode zijn er slechts twee woningen aan de woningvoorraad toegevoegd. Het aantal woningen bedraagt nu 156.

Bedrijven

In Hantum is een tweetal bouwbedrijven gevestigd. Deze zijn van een specifieke bedrijfsbestemming voorzien zoals in hoofdstuk 4 beschreven.

Voorzieningen

De kerk, een verenigingsgebouw en het dorps huis vormen de sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het dorp. Hiervoor gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Voor de overige voorzieningen zijn de inwoners van Hantum aangewezen op Ternaard en Dokkum.

Recreatie en toerisme

De Hantumervaart, die langs de oostkant van het dorp loopt, is in het Structuurplan Dongeradeel aangemerkt als een waterloop die van betekenis is voor de routegebonden recreatie. Verder is het dorp van betekenis voor het cultuurtoerisme. Het dorp kent geen recreatieve voorzieningen die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

Een openbaar groengebied en het dorpsbosje in en rond het dorp hebben in het bestemmingsplan een specifieke groenbestemming gekregen. De open ruimte aan de zuid- en zuidwestzijde van de terp kent een agrarisch gebruik en is dan ook als zodanig bestemd. Hiermee is gewaarborgd dat deze kant van het dorp onbebouwd blijft. In deze zone is voor de ijsbaan een aanduiding opgenomen.

5. 7. Hantumhuizen

Ruimtelijke structuur

Hantumhuizen is een karakteristiek terpdorp met een waardevolle landschapsstructuur rondom de bebouwing. In het Structuurplan Dongeradeel is dan ook aangegeven dat de openheid aan de zuidzijde van het dorp behoudenswaardig is. Planmatige dorpsuitbreidingen zijn niet aan de orde in Hantumhuizen. Slechts op zeer beperkte schaal kan incidenteel een woning worden gerealiseerd. Recentelijk is dit het geval geweest aan de Master Galstrijtte en aan de Balstienwei.

Archeologie

Samen met Wetsens behoorde Hantumhuizen in de 13e eeuw tot de dorpen met de meest ontwikkelde cultuur in Europa.

In een deel van het dorp kunnen zich volgens de FAMKE op enige diepte lagen met archeologische resten uit de Steentijd bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit.

Op de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart is te zien dat er een locatie is in Hantumhuizen die is aangewezen als monument op basis van de Monumentenwet. Van dit terrein is bekend dat het waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevat.

Verder is een groot deel van het dorp aangewezen als gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. Verder zijn er in het dorp gebieden te vinden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd – Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

Zoals bij meer dorpen in Dongeradeel, waar de laatste jaren nauwelijks woningen zijn bijgebouwd, is ook in Hantumhuizen het aantal inwoners gedaald, van 239 inwoners in 2000, tot 215 in 2008. Het aantal woningen is in dezelfde periode met één toegenomen en bedraagt nu 87. Voor de woningen in het dorp gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven.

Bedrijven

Langs de randen van het dorp liggen enkele agrarische bedrijven. Voor zover binnen de plangrenzen gelegen, zijn de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 genoemd van toepassing op deze bedrijven.

Voorzieningen

De kerk en het buurthuis aan de Wierumerwei zijn de enige twee voorzieningen in het dorp. De kerk in Romano-Gothiek-stijl is bijzonder in zijn soort en één van de mooiste in Fryslân. Hiervoor gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 weergegeven.

Recreatie en toerisme

Aan de noord- en noordoostzijde van het dorp liggen enkele dorpsbosjes met mogelijkheden voor recreatief medegebruik. Verder zijn er geen recreatieve voorzieningen die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

Voor de openbare ruimten in het dorp gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Een deel van het plangebied bestaat uit gronden met een agrarisch gebruik. Deze zijn dan ook als zodanig bestemd.

Voor de opvaart aan de oostkant van het dorp is het bestemmingsplan gericht op behoud. Deze is daarom van een waterbestemming voorzien.

5. 8. Holwerd

Ruimtelijke structuur

Tegenwoordig is Holwerd vooral bekend als vertrekplaats van de boot naar Ameland.

Passagiers op weg naar de veerdam gaan echter aan het dorp voorbij en missen hierdoor de bezienswaardige structuur die toont dat Holwerd zijn oorsprong vindt in een ligging direct aan de kust. Het dorp is een voorbeeld van een handelsterp, waarvoor goede (water)verbindingen essentieel waren, met als kenmerk een langgerekte en dichtbebouwde hoofdstraat en de kerk in het verlengde daarvan. Bij Holwerd ligt de kerk zelfs op een afzonderlijke terp die bij de aanleg van een zeewering in de twaalfde eeuw buitendijks kwam te liggen omdat men de dijk aansloot op de dorpsterp. Bij de latere bedijking van de Holwerderpolders (1580) bleef deze oude dijk in stand als doorgaande wegverbinding, haaks op de hoofdstraat.

Nog steeds kan men de ontstaansgeschiedenis van Holwerd aflezen aan de vooruitgeschoven ligging van de kerk, met de op grote afstand herkenbare toren, in het open poldergebied. Een laaggelegen straat verbindt de deels afgegraven kerkterp met de intensieve dorpsbebouwing op de oude handelsterp langs Hogeboeren en Voorstraat. Vooral aan de Voorstraat en de daarop aansluitende Leeuwarderdijk komen grotere panden voor die verwijzen naar de voornamelijk vervoers- en handelsfuncties van het dorp; de overige bebouwing is kleinschaliger van karakter. Een bijzonderheid vormt de verlaging van de rijbaan van de Hogeboeren, uitgevoerd rond 1870, waardoor op dit hoogste deel van de terp een karakteristiek straatprofiel met hoge, gemetselde stoepen is ontstaan.

De karakteristieke oude kern is bij besluit van 27 september 1991 aangegeven als beschermd dorpsgezicht. Het bestemmingsplan is gericht op het behoud van deze waarden. In bijlage 4a bij de bestemmingsplanregels is het aanwijzingsbesluit en de daarbijbehorende beschrijving opgenomen. In bijlage 4b zijn de ruimtelijke karakteristieken van het beschermd dorpsgezicht beschreven. Deze beschrijving zal worden gebruikt bij toetsing van (bouw) aanvragen binnen het gebied dat is aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Buiten het beschermde dorpsgezicht zijn nog enkele cultuurhistorische elementen bewaard gebleven. Ten zuiden van Holwerd ligt in het landschap nog het tracé van de voormalige spoorlijn Stiens - Dokkum met het station van Holwerd.

Archeologie

De Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) geeft aan dat zich in Holwerd verschillende archeologisch waardevolle gebieden (kunnen) bevinden.

Op de deelkaart Steentijd - Bronstijd staat aangegeven dat zich in het dorp op enige diepte lagen met archeologische resten uit de Steentijd kunnen bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek.

De IJzertijd - Middeleeuwen-kaart laat zien dat van een drietal terreinen in Holwerd bekend is dat zij waardevolle archeologische resten uit de periode bronstijd en later bevatten. In veel gevallen betreft het AMK-terreinen, maar het kunnen ook terreinen zijn die bij gemeente of provincie bekend staan als archeologisch waardevol.

Wonen en bevolking

De laatste jaren is het aantal woningen in Holwerd uitgebreid van 732 in 2000 naar 745 in 2005.

Op 1 januari 2007 ligt het aantal woningen, als gevolg van sloop in het kader van de herstructureringsprocessen, lager en bedraagt 707. De bevolking is tot 2005 gegroeid van 1702 naar 1769⁵⁾). In 2008 telt het dorp 1641 inwoners. Ook deze daling is deels te wijten aan de herstructurering.

De groei van het aantal woningen blijft beneden de algemene tendens die uitgaat van 1% groei per jaar. Ook dit wordt mede veroorzaakt door de herstructureringsoperaties. Vaak worden er minder woningen teruggebouwd op dergelijke locaties. Het beleid is hier de laatste tijd vooral op gericht geweest. Daarnaast zijn er her en der individuele invullingen geweest.

In het Structuurplan is aangegeven dat er op termijn wel weer behoefte zal zijn aan een planmatige uitbreiding. In het Structuurplan is hiervoor een indicatieve richting aangegeven.

De in het Structuurplan opgenomen herstructureringslocaties zijn recentelijk uitgevoerd, zijn momenteel in uitvoering of komen binnenkort in uitvoering. Deze zijn planologisch mogelijk gemaakt door het vigerend bestemmingsplan partieel te herzien. Deze herzieningen zijn nu overgenomen in dit bestemmingsplan.

Bedrijven

Voor het bedrijventerrein ten noordwesten van het dorp, de Grândyk, en de verspreid in het dorp liggende bedrijvigheid gelden de algemene uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Overeenkomstig het Structuurplan is de bestemming bedrijventerrein op gronden ten zuiden van de Elbasterwei geschrapt.

Voorzieningen

Holwerd heeft een verzorgende functie voor een aantal kleine dorpen in de omgeving. De historische kern is in het Structuurplan dan ook aangewezen als 'centrum'. Een uitloper van het centrum, de Stasjonswei, is aangeduid als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden. Op het centrum gebied rust van oudsher een bestemming waarbinnen na het wonen 'bij recht' centrumfuncties mogelijk zijn. Onlangs is aan de Fonteinstrjitte een nieuwe supermarkt gebouwd. Voor de kernzone gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 opgenomen.

Toerisme en recreatie

Holwerd maakt deel uit van de recreatieve ontwikkelingszone binnen de gemeente en vormt één van de plaatsen waar het accent ligt op cultuurtoerisme en een bescheiden ontwikkeling van kleinschalige vormen van (dag)recreatie. In het streekplan heeft Holwerd in relatie met de pier de status van recreatiekern gekregen.

Van belang voor de recreatie en toerisme zijn de haven en de camping aan de zuidzijde van het dorp en een camping aan de noordoostkant van het dorp. Deze krijgen een specifieke bestemming. De haven valt binnen de bestemming "Water".

Samen met de provincie wordt momenteel integraal gekeken naar de ontwikkelingsmogelijkheden van Holwerd ("Holwerter Fiersichten").

---

⁵⁾ Provincie Fryslân, Fryslân in cijfers (jaarlijkse uitgave).

Openbare ruimte

Voor de openbare ruimte (groenvoorzieningen, water en infrastructuur) van Holwerd gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Bijzonder element is de (voormalige) Holwerdervaart langs de Bjimsterwei. Deze watergang heeft zowel betekenis voor de waterhuishouding als voor het aanzicht van het dorp. Door een specifieke waterbestemming rust er een zekere bescherming op deze waterloop.

5. 9. Lioessens-Morra

Ruimtelijke structuur

Vanwege de korte afstand tussen de twee dorpen Lioessens en Morra worden ze vaak als één dorp beschouwd, ook door de bewoners zelf. Toch zijn de dorpen qua ruimtelijke structuur erg verschillend. In Morra is het radiale patroon van een terpdorp terug te vinden, terwijl Lioessens juist géén terpdorp is.

In Lioessens heeft dorpsuitbreiding aan de zuidkant plaatsgevonden, in Morra aan de noordzijde. In beide dorpen is uitbreiding op dit moment niet aan de orde.

Archeologie

Op de Steentijd - Bronstijd-kaart van de FAMKE is te zien dat er in Lioessens en Morra uit die periode weinig archeologische waarden worden verwacht.

Op de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart wordt aangegeven dat van de oude kern van zowel Lioessens als Morra bekend is dat deze waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevatten.

Rondom deze oude terreinen bevinden zich nog andere archeologische vindplaatsen, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. De precieze waarde en omvang van deze terpen of terpzolen zijn echter nog niet bekend.

Wonen en bevolking

In Lioessens is het aantal inwoners vanaf 2000 stabiel gebleven (381 inwoners). In Morra is de bevolkingsomvang, ondanks wat schommelingen, gedaald met 12 tot 227.

Het aantal woningen is in beide dorpen nagenoeg gelijk gebleven. In Morra zijn 3 woningen toegevoegd. Voor de woningen in het dorp gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 verwoord.

Bedrijven

Lioessens telt naast enkele agrarische bedrijven in de directe omgeving van het dorp een tweetal bedrijven: een bloembollen- c.q. transportbedrijf en een bouwbedrijf. Rond Morra is ook sprake van enkele verspreid liggende bedrijven. Deze vallen echter buiten de planbegrenzing. Op de bedrijven in het dorp zijn de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 opgenomen van toepassing.

Voorzieningen

Omdat de twee dorpen zo dicht bij elkaar liggen wordt gebruik gemaakt van elkaar voorzieningen. Zo delen ze de sportvelden en is er voor beide dorpen één basisschool. Voor de voorzieningen gelden de algemene uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Verder is in het Structuurplan Dongeradeel voor zowel Lioessens als Morra een zone aangegeven langs respectievelijk de Doarpsstrjitte en de Butewei waar lichte bedrijvigheid en dienstverlenende bedrijven zich mogen vestigen. Het bestemmingsplan biedt hiertoe de mogelijkheden (zie hoofdstuk 4 en paragraaf 6.2.).

Recreatie en toerisme

Beide dorpen maken geen deel uit van de toeristisch-recreatieve ontwikkelingszone. De Morraastervaart, die over gaat in de Dykstervaart, is wel van recreatieve betekenis. Aan deze route ligt de kampeerboerderij/camping met kano- en fietsverhuur in Morra. Deze valt echter niet binnen de bestemmingsplangrenzen.

Verder zijn er in de dorpen geen recreatieve voorzieningen aanwezig die een specifieke recreatiebestemming behoeven.

Openbare ruimte

Voor de structurele groenelementen in de dorpen is het beleid gericht op behoud. Deze zijn daarom van een specifieke groenbestemming voorzien. Het dorpsbos aan de noordzijde van Lioessens is hier een voorbeeld van. Een deel van de Dykstervaart, voorzover binnen de plangrenzen gelegen, is vanwege zijn betekenis voor de waterhuishouding en de recreatie van een specifieke waterbestemming voorzien (zie hoofdstuk 4).

5. 10. Metslawier

Ruimtelijke structuur

Metslawier en Ee zijn twee van de vele terpdorpen in het noordelijke kleigebied uit de periode van voor de bedijkingen in de elfde en twaalfde eeuw. Op een wat hoger gelegen rug in het gebied ten noorden van het latere Dokkumerdiep ontstonden deze beide nederzettingen die uitgroeiden tot zelfstandige kerkdorpen. De dorpen bezitten de kenmerkende structuur met een ringweg rondom de terp die via straalsgewijs lopende paden verbonden is met de centraal daarop gelegen kerk. Het kerkhof zelf heeft een eigen ringvormig pad rondom.

Metslawier, voormalige hoofdplaats van de grietenij Oostdongeradeel, heeft binnen zijn ringweg twee gebieden met van elkaar verschillende ruimtelijke karakteristieken. In het dorpsdeel ten oosten van de kerk bevindt zich het onbebouwde omgrachte terrein van de voormalige Unia State. Samen met het aangrenzende oude gemeentehuis van Oostdongeradeel en een voorname boerderij herinnert dit aan de vroegere bestuurlijke functies van het dorp. Ten westen hiervan, aan de Tsjerkebuorren, ligt een dichte, lage dorpsbebouwing van 18de-eeuwse origine die door het afwisselende be- loop van de smalle, op de kerk gerichte paden verrassende doorkijkjes oplevert.

In dit deel van het dorpsgezicht is al in de jaren zeventig van de vorige eeuw met succes de planmatige rehabilitatie van monumentale woonhuizen ter hand genomen en is het historische dorpsbeeld veiliggesteld.

Het dorp is geleidelijk in voornamelijk de zuidwestelijke richting uitgebreid. Recenter is ten noordwesten van de kern een bedrijventerrein tot ontwikkeling gebracht. Met de aanleg van de rondweg is een verkeerskundige verbetering aangebracht wat de leefbaarheid van het dorp heeft verhoogd. In het westen van het dorp is onlangs een herstructureringsoperatie uitgevoerd. Hier is een nieuw verzorgingstehuis, de Skûle, met bijbehorende aanleunwoningen gerealiseerd. De in het Structuurplan Dongeradeel aangeduide uitbreidingslocatie aan It Skûtsje is inmiddels bebouwd.

Het Beschermd dorpsgezicht is aangeduid. In bijlage 4a bij de bestemmingsplanregels is het aanwijzingsbesluit en de daarbijbehorende beschrijving opgenomen. In bijlage 4b zijn de ruimtelijke karakteristieken van het beschermd dorpsgezicht beschreven.

Deze beschrijving zal worden gebruikt bij toetsing van (bouw)aanvragen binnen het gebied dat is aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting zeer laag is en dat eventuele resten uit de Steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting bij de meeste ingrepen zeer klein is.

Op de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart is te zien dat er een terrein is in Metslawier waarvan bekend is dat het waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevat.

Dit terrein is gelegen rondom de Master fan Loanstrjitte. Verder is een groot deel van het dorp aangewezen als gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. Verder zijn er in het dorp gebieden te vinden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden - Bronstijd - Vroege Middeleeuwen. Deze gebieden bevinden zich met name ten westen en zuidwesten van de oude kern.

Wonen en bevolking

De bevolking van Metslawier is de laatste jaren gegroeid. In 2000 bedroeg het aantal inwoners 858 en in 2008 is dit opgelopen tot 896. Het aantal woningen bedraagt nu 370. Dat is 18 meer dan in 2000. Op de woningen en het verzorgingstehuis zijn de uitgangspunten, zoals in hoofdstuk 4 verwoord, van toepassing.

Bedrijven

In Metslawier is sprake van zowel verspreid in het dorp liggende bedrijvigheid als bedrijven geconcentreerd op het bedrijventerrein aan de Oerslach. Voor beide soorten bedrijfslocaties gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 weergegeven.

Voorzieningen

Metslawier heeft voor wat betreft de sociaal-maatschappelijke commerciële voorzieningen een redelijk compleet aanbod. Deze voorzieningen liggen verspreid in met name het historisch deel van het dorp.

De in het Structuurplan Dongeradeel aangegeven zone met ontwikkelingsmogelijkheden is vertaald in het bestemmingsplan. Met name aan de centrumstraten van het dorp en aan de Roptawei, als uitloper van het centrum, liggen op de ruime en goed ontsloten percelen mogelijkheden voor bijzondere functies als lichte bedrijvigheid en dienstverlening.

Zowel op de aanwezige verspreid in het dorp liggende voorzieningen als de regeling voor de ontwikkelingszone zijn de uitgangspunten uit hoofdstuk 4 van toepassing.

Recreatie en toerisme

In de recreatieve structuur van Dongeradeel is Metslawier, mede vanwege zijn beschermd dorpsgezicht, van belang voor het cultuurtoerisme.

De aanwezigheid van de molen, de kerk en het café hebben eveneens betekenis voor recreatie en toerisme. In het dorp zijn verder geen recreatieve voorzieningen aanwezig die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

Voor de openbare ruimte (groenvoorzieningen, water en infrastructuur) van Metslawier gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Bijzondere cultuurhistorisch waardevolle elementen zijn de (voormalige) Metslawierster Opvaart en het tracé van de voormalige spoorlijn. Deze elementen hebben respectievelijk een water- en een groenbestemming gekregen waarmee het behoud ervan in zekere zin is gewaarborgd.

Een deel van het plangebied, met name aan de randen, bestaat uit gronden met een agrarische gebruik. Deze zijn als zodanig bestemd.

5. 11. Nes

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur van Nes is rechtlijnig en helder van opzet. De recente dorpsuitbreiding aan de noordwestzijde van het dorp is dan ook volgens dit patroon ingepast. Nieuwe planmatige uitbreidingen zijn op dit moment niet aan de orde.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting zeer laag is en dat eventuele resten uit de Steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting bij de meeste ingrepen zeer klein is.

Op de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart is de gehele kern van Nes aangewezen als gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen kunnen bevatten.

Ten noordwesten en zuidoosten van de kern liggen een paar gebiedjes waar zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden - Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

Als gevolg van een dalende gemiddelde woningbezetting is de bevolking van Nes aan het afnemen. In de periode 2000-2008 is het aantal inwoners gedaald van 426 naar 385. Het aantal woningen is in hetzelfde tijdsbestek met drie toegenomen en bedraagt nu 202. Voor de woningen in het dorp gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 weergegeven.

Bedrijven

Aan de westzijde van Nes is een kwekerijbedrijf gevestigd en in het zuiden zijn een tweetal agrarisch aanverwante bedrijven aanwezig. Voor de bestaande bedrijven gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 verwoord.

Voorzieningen

Met een school, een tweetal kerken en een dorps huis heeft Nes een redelijk voorzieningenniveau. Voor de overige voorzieningen zijn de inwoners aangewezen op Dokkum en de grotere dorpen in de omgeving. De in het Structuurplan Dongeradeel aangeduide kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden is nu vertaald in het bestemmingsplan. Het gaat om delen van de Achterweg en de Foarstrjitte. Hier wordt de mogelijkheid geboden om bijzondere functies als lichte bedrijvigheid en dienstverlening te realiseren (zie ook paragraaf 6.2.).

Recreatie en toerisme

Nes ligt in de recreatief-toeristische ontwikkelingszone zoals aangegeven in het Structuurplan Dongeradeel. In dit kader is het pension in het dorp van belang. Verder zijn er geen recreatieve voorzieningen aanwezig die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

De belangrijkste groenvoorzieningen in het dorp, waaronder het speelveld, dienen in tact te blijven. Er is daarom een specifieke groenbestemming op deze elementen gelegd. Op de gronden aan de rand van het dorp die een overwegend agrarisch gebruik kennen, is een agrarische bestemming toegekend.

5. 12. Niawier

Ruimtelijke structuur

Ten aanzien van de ruimtelijke structuur van Niawier is het bestemmingsplan gericht op behoud. De uitbreiding aan de zuidzijde van het dorp is afgerond en een verdere planmatige uitbreiding is voorlopig niet aan de orde. Aan de Tsjerkepaed is sprake van een herstructureringslocatie. De complexen met bejaardenwoningen zullen worden vervangen door vrijstaande en/of twee-onder-één-kap woningen.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting zeer laag is en dat eventuele resten uit de Steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting bij de meeste ingrepen zeer klein is.

Op de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart is te zien dat er, evenals in bijvoorbeeld Metslawier, een terrein is in Niawier waarvan bekend is dat het waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevat. Dit terrein is gelegen tussen Siercksmawei, de Auck Doniastrjitte, de Terpstrjitte en de Bornensisstrjitte.

Verder is een deel van het dorp aangewezen als gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. Verder zijn in het dorp gebieden te vinden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

Het inwonertal van Niawier heeft de laatste jaren een lichte daling te zien gegeven. Tussen 2000 en 2008 is de bevolking met 7 personen afgenomen en bedraagt nu 403. Het dorp telt op 1 januari 2007 152 woningen. Voor de woningen gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven.

Bedrijven

In verhouding tot de omvang van het dorp zijn er veel bedrijven aanwezig in het dorp. Deze zijn voornamelijk geconcentreerd tussen de Siercksmawei de Bornensisstrjitte en de Bredewei. Hiervoor gelden de algemene uitgangspunten uit hoofdstuk 4. Binnen het plangebied van Niawier liggen geen agrarische bedrijven.

Voorzieningen

Op de sociaal-maatschappelijke voorzieningen (school, twee kerken en een verenigingsgebouw) zijn de uitgangspunten uit hoofdstuk 4 van toepassing.

Recreatie en toerisme

Het sportveld en het dorpsbos hebben recreatieve waarde voor de dorpsbewoners. Voor de recreatief-toeristische structuur van Dongeradeel heeft het dorp weinig betekenis. Er zijn geen recreatieve voorzieningen aanwezig die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

Een aantal groenelementen in het dorp is van een specifieke bestemming voorzien. Een bijzonder element is de Niawierster Opvaart. Deze is van een specifieke bestemming voorzien.

Het landelijk gebied aan de randen van het dorp valt hier en daar binnen de plangrenzen. Deze gronden hebben over het algemeen een agrarische gebruik en zijn daarom als zodanig bestemd.

5. 13. Oosternijkerk

Ruimtelijke structuur

Oosternijkerk vormt één van de schaarse voorbeelden in Noordoost-Fryslân waarbij de fase van terpbewoning voorafgaand aan de dorpsvorming lijkt te ontbreken. De kerk ligt op een terp terwijl de rest van het dorp is ontstaan nadat zeeverende dijken zijn aangelegd.

Hierdoor was het niet langer nodig om op terpen te bouwen en kon "Nijkerk" zich langs radiale toegangswegen ontwikkelen.

De driehoek Buorren - Griene Wei - Lyts Ein vormt de hoofdstructuur. Het gebied rond en tussen deze straten is geleidelijk verder verdicht. Recentelijk is er een dorpsuitbreiding aan de zuidzijde gepleegd.

Hier liggen volgens het Structuurplan mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van het dorp voor wat betreft woningbouw. Deze uitbreiding zou dan plaats kunnen vinden in de richting van het dorp.

Bedrijvigheid heeft zich in noordwestelijke en noordoostelijke richting ontwikkeld.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting zeer laag is en dat eventuele resten uit de Steentijd zich vermoedelijk zodanig diep onder het maaiveld bevinden dat de kans op aantasting bij de meeste ingrepen zeer klein is.

Verder kenmerkt het dorp zich op archeologisch gebied met name door de aanwezigheid van een gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten.

Wonen en bevolking

Oosternijkerk is met 916 inwoners (op 1 jan. 2008) één van de grotere dorpen van het gemeente. Sinds 2000 is de bevolking met 26 personen gestegen. Het totale aantal woningen in het dorp is in de periode 2000-2007 met vijf toegenomen en telt nu 359. De gemiddelde huishoudengrootte is dus gestegen. Dit duidt op de komst van jonge gezinnen als gevolg van de laatste dorpsuitbreiding. Voor de woningen in het dorp gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 weergegeven.

Bedrijven

Het dorp kende twee concentraties van bedrijven, aan de Langgrousterwei en ten noorden van de Griene Wei. Het groenteverwerkend bedrijf op de eerstgenoemde locatie is afgebrand. Op deze locatie liggen echter planologische rechten. *Op dit moment zijn we in gesprek met de eigenaren van de drie percelen om te komen tot een goede herinvulling, waarbij gedacht wordt aan een aantal woningen.*

Het bedrijventerrein noordelijk van de Griene Wei, aan 't Oogh, heeft een functie voor te verplaatsen bedrijven, alsmede voor nieuwvestigingen die een relatie met het dorp of de omgeving hebben. Dit terrein is nagenoeg uitgegeven. In dit bestemmingsplan is de vigerende regeling voor dit terrein overgenomen, met dien verstande dat de fasering nu achterwege is gelaten.

Op de verspreid in het dorp liggende bebouwing zijn de uitgangspunten zoals verwoord in hoofdstuk 4 van toepassing.

Voorzieningen

Oosternijkerk heeft een redelijk compleet voorzieningen pakket. Naast diverse sociaal-maatschappelijke voorzieningen telt het dorp nog enkele winkels. Hierop zijn de uitgangspunten uit hoofdstuk 4 van toepassing.

In het Structuurplan Dongeradeel zijn de Buorren, de Buorfinne en een klein deel van De Lyts Ein aangeduid als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden'. Het uitgangspunt voor het bestemmingsplan is het bieden van de mogelijkheid om in deze zone bijzondere functies als lichte bedrijvigheid en dienstverlening te realiseren (zie ook paragraaf 6.2.).

Recreatie en toerisme

Van Oosternijkerk naar Paesens-Moddergat ligt een landschappelijk-recreatieve verbindingzone. Verder is de betekenis van Oosternijkerk voor de recreatiestructuur van Dongeradeel gering. In het dorp zijn geen recreatieve voorzieningen aanwezig die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

De diverse groenelementen in het dorp dienen vanwege hun betekenis voor de ruimtelijke structuur behouden te blijven en zijn daarom van een specifieke bestemming voorzien. Het landelijk gebied aan de randen van het dorp valt hier en daar binnen de plangrenzen. Deze gronden hebben over het algemeen een agrarische gebruik en zijn daarom als zodanig bestemd.

5. 14. Oostmahorn

Ruimtelijke structuur

De ligging aan de Lauwersmeerdijk is bepalend geweest voor de ruimtelijke opbouw van het oorspronkelijke dorp Oostmahorn. De bebouwingscluster heeft zich uitgestrekt langs de Skanserwei aan de voet van de dijk. Een deel van de bebouwing ligt aan de secundaire wegen die aantakken op de Skanserwei.

Aan de westzijde van het dorp is ruimte gereserveerd voor dorpsuitbreiding.

Archeologie

Op de Steentijd - Bronstijd-kaart van de FAMKE is te zien dat er in het dorp Oostmahorn uit die periode weinig archeologische waarden worden verwacht. Wat betreft de periode IJzertijd - Middeleeuwen geeft de FAMKE aan dat er in het dorp gebieden te vinden zijn waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

Oostmahorn bestaat al decennia lang uit zo'n 30 woningen. Op deze woningen zijn de uitgangspunten van toepassing zoals in hoofdstuk 4 opgenomen. De uitbreiding aan de westzijde van het dorp was reeds planologisch geregeld. Deze regeling is nu overgenomen in dit bestemmingsplan.

Bedrijven en voorzieningen

In het dorp zijn geen bedrijven aanwezig die een specifieke bestemming behoeven. Wel zijn er enkele voorzieningen aanwezig die nauw verwant zijn aan de recreatie. Het betreft een restaurant, een café/cafetaria en een atelier. Hierop zijn de uitgangspunten uit hoofdstuk 4 van toepassing.

Openbare ruimte

Op de infrastructuur in en rond het dorp Oostmahorn (dijk, wegen en openbaar groen) zijn de uitgangspunten uit hoofdstuk 4 van toepassing. Aan de zuid en westzijde van het dorp is als overgang naar de verblijfsrecreatieterreinen een zone van groen en water aanwezig.

5. 15. Oostmahorn Recreatie

Ten noorden en zuiden van Oostmahorn zijn de laatste jaren diverse initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme tot ontwikkeling gebracht. Met name ten behoeve van de verblijfsrecreatie is en wordt een grote uitbreiding van de capaciteit gerealiseerd. Daarnaast zijn er intensiverings- en opwaarderingsmaatregelen aan de jachthaven en het strand doorgevoerd. Al deze ontwikkelingen zijn reeds planologisch mogelijk gemaakt in een tweetal bestemmingsplannen: *Bestemmingsplan Oostmahorn* (2001) en het *Uitwerkingsplan Oostmahorn - Esonstad* (2004).

Voor het deel Esonstad is in het laatstgenoemde bestemmingsplan reeds een gedetailleerde regeling opgenomen. Voor de overige recreatiegebieden bevatten de plannen globale bestemmingen waarbinnen de ontwikkeling van verblijfsrecreatie gestalte kon krijgen.

Nu de concrete invulling van de deze verblijfsrecreatieterreinen is uitgekristalliseerd kunnen ook hiervoor gedetailleerde bestemmingen worden opgenomen in dit bestemmingsplan.

Dit geldt voor de recreatiewoningen noordelijk van de Skanserwei aan weerszijden van de dijk, de stacaravans/chalets rond de jachthaven en de twee nieuwe 'terpen' westelijk van Esonstad. In paragraaf 6.2. is de recreatiebestemming nader beschreven.

Archeologie

Beide kaarten van de FAMKE laten zien dat er in de recreatiegebieden rondom Oostmahorn nagenoeg geen archeologische waarden worden verwacht. Op een locatie ten zuiden van Esonstad wordt aangegeven dat deze locatie waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevat. Daarnaast bevindt zich ten westen van Esonstad een gebied waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden - Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

5. 16. Oostrum

Ruimtelijke structuur

In Oostrum is duidelijk de ruimtelijke structuur van een terpdorp met een radiaal verkavelingspatroon te herkennen.

Dit kan als karakteristiek worden bestempeld. Hetzelfde geldt voor de landschapsstructuur rond de bebouwing. Aan de westzijde van het dorp is een bescheiden dorpsuitbreiding uitgevoerd.

Archeologie

Oostrum is een van de weinig dorpen die op het gebied van archeologie interessant is voor wat betreft de periode Steentijd - Bronstijd. Van het grootste deel van het dorp is bekend dat er zich vuursteenvindplaatsen bevinden.

Ten noorden van het dorp ligt een aantal terreinen waarvan bekend is dat zij waardevolle archeologische resten uit de Steentijd bevatten. In veel gevallen betreft het AMK-terreinen, maar het kunnen ook terreinen zijn die bij gemeente of provincie bekend staan als archeologisch waardevol.

Rondom de vuursteenvindplaatsen kunnen zich volgens de FAMKE op enige diepte mogelijk archeologische resten uit de Steentijd bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit.

In Oostrum zijn drie gebieden aangewezen als Monument in het kader van de Monumentenwet 1988. Deze gebieden herbergen waarden uit de periode Midden-Bronstijd en later. De overige delen van het dorp zijn aangewezen als gebied waarin archeologische vindplaatsen bekend zijn, te weten terpen of terpzolen. De precieze waarde en omvang van deze terpen of terpzolen zijn niet bekend.

Wonen en bevolking

In Oostrum wonen in januari 2008 216 inwoners. Dit zijn er 13 meer dan in 2000. Tussen 2000 en 2007 is er 1 woning bijgebouwd in het dorp. De woningvoorraad bedraagt nu 74. In de daarvoor liggende periode zijn er vijf woningen aan het dorp toegevoegd. Op de woningen in het dorp zijn de uitgangspunten zoals verwoord in hoofdstuk 4 van toepassing.

Bedrijven

Het aantal bedrijven binnen de plangrenzen bedraagt 3: een aannemersbedrijf en een tweetal agrarische bedrijven. Voor deze bedrijven gelden de uitgangspunten zoals verwoord in hoofdstuk 4.

Voorzieningen

De bewoners van Oostrum zijn voor hun dagelijkse voorzieningen aangewezen op Dokkum of omliggende dorpen. Het dorp heeft een kerk en een café. Verder is er een speelveld c.q. ijsbaan. Voor alle voorzieningen gelden de uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Recreatie en toerisme

Hoewel het dorp in feite in de recreatief-toeristische structuur van Dongeradeel ligt, zijn er in het dorp geen recreatieve voorzieningen aanwezig die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

In en rond het dorp liggen enkele groenvoorzieningen die van betekenis zijn voor het dorp. Voorzover binnen de plangrenzen gelegen zijn deze van een specifieke bestemming voorzien.

Een deel van het plangebied bestaat uit gronden met een agrarische gebruik. Deze zijn dan ook als zodanig bestemd. Ten aanzien van de openbare ruimte in het dorp, waaronder de infrastructuur, zijn geen veranderingen voorzien.

5. 17. Paesens-Moddergat

Ruimtelijke structuur

Paesens en Moddergat hebben een sterke onderlinge relatie en worden daarom vaak als één dorp beschouwd. Door de karakteristieke ligging aan de dijk kent het dorp belangrijke cultuurhistorische waarden. Het westelijk deel (De Oere) is dan ook aangewezen als Beschermd Dorpsgezicht op basis van de Monumentenwet 1988. Ook het oostelijk deel (Paesens) heeft een karakteristieke ruimtelijke structuur, met de oude kreek Paesens als kenmerkend element.

In bijlage 4a bij de bestemmingsplanregels is het aanwijzingsbesluit tot beschermd dorpsgezicht en de daarbijbehorende beschrijving opgenomen. In bijlage 4b zijn de ruimtelijke karakteristieken van het beschermd dorpsgezicht beschreven. Deze beschrijving zal worden gebruikt bij toetsing van (bouw)aanvragen binnen het gebied dat is aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

Als oorspronkelijk vissersdorp neemt Moddergat (De Oere) een afzonderlijke plaats in binnen de reeks van beschermde gezichten. Het is geen zelfstandig dorp maar een buurtschap, ontstaan nadat de buitendijkse aanslibbing bij het meer oostwaarts gelegen Paesens-Moddergat in de 17de eeuw hinder voor de vissersvloot begon op te leveren. De Oere heeft als vissersnederzetting gefunctioneerd tot 1883, toen in een zware storm vrijwel de gehele vloot verging en de middelen voor de bouw van nieuwe schepen ontbraken. Ook de ruimtelijke structuur van kleine vissershuisjes aan de binnenzijde van de Waddendijk is sindsdien nauwelijks uitgebreid. Bij een dijkverzwaring omstreeks 1905 is zelfs de bebouwingsstrook direct tegen de dijkvoet gesloopt.

De huidige bebouwing vormt een karakteristieke structuur, bestaande uit een aaneengesloten reeks lage vissershuisjes langs de zuidzijde van de smalle dijkweg en enkele secundaire ontsluitingspaden. De eenvoudige, gelijkvormige hoofdopzet van de panden en de inrichting van de erven geven een goed beeld van de oorspronkelijke bestaansbasis. Ook het in De Oere gevestigde museum is hieraan gewijd.

In beide dorpen heeft de laatste jaren slechts op zeer bescheiden schaal woningbouw plaatsgevonden. Ook voor de komende tijd zijn geen planmatige uitbreidingen gepland.

Archeologie

De Steentijd - Bronstijd-kaart geeft aan dat de archeologische verwachting zeer laag is. De IJzertijd - Middeleeuwen-kaart laat zien dat er wel andere archeologische vindplaatsen bekend zijn, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. De precieze waarde en omvang van deze terpen of terpzolen zijn niet bekend.

Wonen en bevolking

Op 1 januari 2008 telt het dorp Paesens 259 bewoners, hetgeen een daling ten opzichte van 2001 te zien geeft van 7. Moddergat kent ook een licht dalend aantal inwoners. In 2000 telde de bevolking 245 en in 2008 is dit aantal gedaald naar 241. Het aantal woningen is in dezelfde periode amper toegenomen. Gezamenlijk staan er in beide dorpen 269 woningen. Hiervoor gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 verwoord.

Bedrijven

Op de verspreid in het dorp liggende bedrijven zijn de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 opgenomen van toepassing.

Voorzieningen

De dorpen hebben hoofdzakelijk sociaal-maatschappelijke voorzieningen zoals een tweetal kerken, een school en de sportvoorzieningen. Voor de commerciële voorzieningen zijn de bewoners aangewezen op Anjum of Dokkum. In Paesens is in het Structuurplan Dongeradeel De Buorren aangewezen als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden'.

Hier zijn lichte vormen van bedrijvigheid en dienstverlening toegestaan. In het bestemmingsplan is dit nader uitgewerkt. Zowel voor de bestaande voorzieningen in het dorp, als voor de kernzone, gelden de uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Recreatie en toerisme

Vanwege de ligging van Paesens-Moddergat aan de Waddenzeedijk zijn de dorpen belangrijk in de recreatief-toeristische structuur van Dongeradeel. Het gebied vormt één van de plaatsen waar het accent ligt op cultuurtoerisme en een bescheiden ontwikkeling van kleinschalige vormen van (dag)recreatie. Aan de zuidkant van Paesens is een recreatiebedrijf met verblijfsrecreatie aanwezig. Aan de Meinsmawei zijn recreatiewoningen ontwikkeld. Deze vallen echter buiten het plangebied.

Belangrijk voor recreatie zijn tevens het Beschermd Dorpsgezicht, het museum 't Fiskershúske en het bezoekerscentrum in de garnalenfabriek. Enkele horecagelegenheden (cafetaria en de ijschuur) zijn ondersteunend aan de recreatie.

Openbare ruimte

De verspreid in de dorpen liggende openbaar groengebiedjes en het groen rond de sportvelden heeft in het bestemmingsplan een specifieke groenbestemming gekregen. De open ruimten aan de randen van het dorp die een overwegend agrarisch gebruik kennen zijn als zodanig bestemd.

5. 18. Raard

Ruimtelijke structuur

Het terpdorp Raard heeft in de loop der jaren een aantal bescheiden uitbreidingen gehad in de oostelijke en zuidoostelijke richting. Aan de zuidwest kant van het dorp is hierdoor nog steeds prachtig zicht op de terpstructuur.

Archeologie

Op de FAMKE is een strook ten zuiden van de Van Kleffensweg aangeduid als een terrein waarvan bekend is dat het waardevolle archeologische resten uit de Steentijd bevat. Bovendien zijn er in het dorp vuursteenvindplaatsen aangetroffen. De Steentijd - Bronstijd kaart geeft daarnaast aan dat zich in het dorp op enige diepte archeologische lagen uit de Steentijd kunnen bevinden, die zijn afgedekt door een veen- of kleidek.

Mochten zich hier archeologische resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit.

Op de IJzertijd - Middeleeuwen-kaart wordt aangegeven dat van een tweetal locaties in de oude kern van Raard bekend is dat deze waardevolle archeologische resten uit de periode midden-bronstijd en later bevatten. Een aantal terreinen is wettelijk beschermd op grond van de Monumentenwet 1988.

Rondom deze oude terreinen bevinden zich nog andere archeologische vindplaatsen, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. De precieze waarde en omvang is nog niet bekend.

Wonen en bevolking

De bevolking van Raard is de periode 2000-2008 gestegen van 219 naar 231. In deze periode is het aantal woningen slechts met twee gegroeid, tot 80. De reeds in uitvoering zijnde woningbouw aan de Buorren is hierin nog niet meegeteld. Deze bebouwing is al concreet inbestemd. De uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven zijn op alle woningen in het dorp van toepassing.

Bedrijven

De enige bedrijvigheid in het dorp bestaat uit twee agrarische bedrijven aan de noordzijde van de Van Kleffensweg. Hiervoor gelden de uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Voorzieningen

Raard telt twee maatschappelijke/culturele voorzieningen: het Dorpshuis Nije Pôle en de Nederlandse Hervormde Kerk.

Het dorps huis is een belangrijke voorziening voor het actieve verenigingsleven van Raard. In de kerk is het Oerka Irene Verbeek Museum gevestigd. De uitgangspunten zoals verwoord in hoofdstuk 4 zijn op beide voorzieningen van toepassing.

Recreatie en toerisme

De Raardervaart is in het Structuurplan Dongeradeel aangemerkt als een waterloop die van betekenis is voor de routegebonden recreatie. Verder is het museum van recreatieve waarde voor het dorp. Het dorp kent geen recreatieve voorzieningen die een specifieke bestemming behoeven.

Openbare ruimte

Een drietal openbaar groengebiedjes in het dorp heeft in het bestemmingsplan een specifieke groenbestemming gekregen.

De open ruimte aan de westzijde van de terp kent een agrarisch gebruik en is dan ook als zodanig bestemd. Hiermee is gewaarborgd dat deze kant van het dorp onbebouwd blijft.

5. 19. Ternaard

Ruimtelijke structuur

Ternaard is één van de grotere dorpen van de gemeente Dongeradeel. De planmatige dorpsuitbreidingen hebben, vanaf de dorpskern rond de kerk gezien, in zuidoostelijke richting plaatsgevonden.

Hier is de ruimtelijke structuur rechtlijnig van opzet. De lintbebouwing langs de Fiskbuorsterwei en de Wjuk is geleidelijk wat verdicht.

Archeologie

Op de Steentijd - Bronstijd - kaart van de FAMKE is te zien dat er in Ternaard uit die periode geen archeologische waarden worden verwacht. Anders is dat voor de periode IJzertijd - Middeleeuwen. Van een gebiedje tussen de Oude Weg en de Tsjerkestrjitte is bekend dat deze waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevatten.

Rondom deze locatie bevinden zich in het gebied van de voormalige terp nog andere archeologische vindplaatsen, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. De precieze waarde en omvang is niet bekend. Rondom de terp zijn op de FAMKE gebieden aangeduid waar zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

In de periode 2000-2008 heeft de bevolking van Ternaard een groei doorgemaakt. In deze periode is de bevolking toegenomen van 1365 tot 1445. Deze toename van zo'n 80 personen is te wijden aan een groei in de gemiddelde woningbezetting en een uitbreiding die is gepleegd aan de Nesserwei. Verder is een herstructurering aan de Slotsstrjitte opgenomen. Deze wordt de komende jaren ontwikkeld.

Op alle eengezinswoningen zijn de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven van toepassing.

Voor de Spiker, aan de Van Aylvastrjitte is een specifieke bestemming opgenomen omdat dit gebouw duidelijk afwijkende bebouwingskenmerken heeft.

Bedrijven

Voor de verspreid in het dorp liggende (dienstverlenende) bedrijvigheid gelden de algemene uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Verder ligt er aan met name de zuidkant van het dorp een aantal agrarische bedrijven. Ook hiervoor gelden de uitgangspunten uit hoofdstuk 4.

Ten zuiden van de Holwerterdyk is een bedrijventerreinuitbreiding opgenomen in het bestemmingsplan. Hiervoor is een artikel 19-procedure gevolgd. In planologisch opzicht betreft het hier daarom een bestaande situatie.

Voorzieningen

Ternaard kan worden getypeerd als een levendig dorp met een redelijk goed voorzieningenniveau en een bloeiend verenigingsleven. De diverse sociaal-maatschappelijke voorzieningen en accommodaties, die de gemeenschap ondersteunen, liggen verspreid in het dorp. De tennisbanen zijn verhuisd naar het sportpark aan de noordzijde. Voor alle voorzieningen gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 genoemd.

De historische kern van Ternaard is in het Structuurplan aangewezen als 'centrum'.

De uitlopers van het centrum zijn aangeduid als 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden'. Ook hiervoor zijn de uitgangspunten voor het bestemmingsplan in hoofdstuk 4 opgenomen.

Recreatie en toerisme

Door de ligging nabij de Wadden is Ternaard van recreatieve betekenis. De aanwezigheid van een camping in het dorp getuigt hiervan. In het Structuurplan Dongeradeel is de camping aangeduid als een groen element in het dorp. De camping is van een specifieke bestemming voorzien. Op het campingterrein worden incidenteel kaatswedstrijden georganiseerd.

Openbare ruimte

De verspreid in het dorp liggende openbaar groengebiedjes en het groen rond de sportvelden heeft in het bestemmingsplan een specifieke groenbestemming gekregen. De open ruimten aan de randen van het dorp die een overwegend agrarisch gebruik kennen zijn als zodanig bestemd.

5. 20. Wierum

Ruimtelijke structuur

Door de ligging aan de Waddenzeedijk heeft het, van oorsprong, terpdorp Wierum zijn eigen karakteristieke vorm. Kenmerkend zijn de relatief rechtlijnige structuur en de Ternaarderwei als uitloper met lintbebouwing.

Aan de zuidwestzijde van het dorp zijn in de loop der jaren enkele dorpsuitbreidingen gerealiseerd. Verdere planmatige uitbreidingen zijn voorlopig niet aan de orde.

Archeologie

De FAMKE geeft aan dat er uit de periode Steentijd-bronstijd geen archeologische waarden te verwachten zijn. Anders is dit voor wat betreft de periode IJzertijd - Middeleeuwen.

Een locatie tussen de Liudgerstrjitte en de Master Sinnemastrjitte is aangewezen als monument op basis van de Monumentenwet. Van dit terrein is bekend dat het waardevolle archeologische resten uit de periode Midden-Bronstijd en later bevat. Verder is een groot deel van het dorp aangewezen als gebied waarin zich archeologische vindplaatsen bevinden, te weten terpen of terpzolen, die archeologische vondsten en sporen bevatten. Verder zijn er in het dorp gebieden te vinden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd - Vroege Middeleeuwen.

Wonen en bevolking

De bevolking van Wierum heeft de laatste tijd een groei doorgemaakt. In de periode 2000-2008 is het aantal inwoners gestegen van 355 naar 364. Dit is opmerkelijk omdat het aantal woningen in dezelfde periode met 1 is gedaald. Het dorp telt nu 205 woningen. Voor de woningen in het dorp gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven.

Bedrijven

Op het enige bedrijf in het dorp, het loonbedrijf, zijn de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven van toepassing. Hetzelfde geldt voor het agrarische bedrijf aan de Pastorijstrjitte.

Voorzieningen

In verhouding tot de omvang van het dorp is het aantal sociaal-maatschappelijke voorzieningen aanzienlijk: een kerk, een dorps huis, een school en een speelveld. Voor deze voorzieningen gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 zijn opgenomen.

Recreatie en toerisme

Door de ligging van Wierum aan het Wad staat het Structuurplan Dongeradeel een zekere stimulering van de recreatieve mogelijkheden voor. Vanuit het dorp vinden veel wadlooptochten plaats.

De Wierumer opvaart, westelijk van het dorp, is aangemerkt als een waterloop die van betekenis is voor de routegebonden recreatie. Verder is het dorp van betekenis voor het cultuurtoerisme.

Het eetcafé, het pension en het museum zijn eveneens van belang voor het toerisme in het dorp. Deze zijn van een specifieke bestemming voorzien.

Openbare ruimte

Voor de openbare ruimte (groenvoorzieningen en infrastructuur) van Wierum gelden de uitgangspunten zoals in hoofdstuk 4 beschreven. Een deel van het plangebied bestaat uit gronden met een agrarisch gebruik. Deze zijn als zodanig bestemd.

De opvaart heeft, vanwege de betekenis voor de waterhuishouding en de recreatie, een specifieke waterbestemming gekregen.

6. PLANBESCHRIJVING

6. 1. Toelichting op het juridisch systeem

Algemeen

Het bestemmingsplan regelt de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden van de gronden binnen het plangebied. De wijze waarop deze regeling juridisch kan worden vormgegeven, wordt in grote lijnen bepaald door de *Wet ruimtelijke ordening* (Wro) en het bijbehorende *Besluit ruimtelijke ordening* (Bro).

Het bestemmingsplan bestaat uit een digitale verbeelding met bijbehorende regels en een toelichting. In de digitale verbeelding zijn de bestemmingen weergegeven. De bijbehorende bestemmingsbepalingen zijn in de regels opgenomen. Hierin is juridisch vastgelegd wat op de betreffende gronden is toegestaan. In de toelichting tenslotte is gemotiveerd hoe en waarom de bestemmingen op deze wijze zijn tot stand zijn gekomen.

Systematiek bestemmingsplan

De systematiek van het bestemmingsplan is gebaseerd op de Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen 2008 (SVBP 2008). Dit is een standaardmodel voor bestemmingsplannen, voortvloeiend uit afspraken die tot doel hebben een eenheid te brengen in de opbouw en presentatie van het bestemmingsplan. Zo zijn bijvoorbeeld de bestemmingen en begripsbepalingen in alfabetische volgorde opgenomen en vloeit de naam van een bestemming voort uit een standaardlijst, waaruit ingevolge de SVBP 2008 gekozen dient te worden.

De SVBP is in het nieuwe Besluit ruimtelijke ordening (Bro) verplicht voor de opbouw van een bestemmingsplan.

De SVBP voorziet overigens uitsluitend in een systematische wijze van bestemmen, niet om de inhoud van een bestemmingsplanregeling. Dit wordt aan de gemeenten zelf overgelaten.

Een bestemming voorziet in een bestemmingsomschrijving, waarin via een limitatieve opsomming aangegeven wordt wat in een bepaalde bestemming is toegestaan. Aspecten die specifiek geregeld moeten worden binnen een bestemming dan wel afwijkingen die in een bepaalde bestemming vallen, zijn aangeduid. Zo is een bedrijfswoning bijvoorbeeld aangeduid om de situering op die specifieke plek te waarborgen en is het benzinepompstation (niet zijnde een agrarische functie) bij een agrarisch bedrijf aanvullend geregeld via een aanduiding.

Het voorliggende bestemmingsplan voorziet in bebouwde (bijvoorbeeld "Wonen") en onbebouwde bestemmingen (bijvoorbeeld "Groen"). Daar waar sprake is van bebouwde bestemmingen wordt de situering van bebouwing via bouwvlakken geregeld, in onbebouwde bestemmingen wordt de situering vastgelegd door middel van een aanduiding. Het gaat bij onbebouwde bestemmingen immers om een afwijking van de bestemming, omdat in principe niet mag worden gebouwd. Een voorbeeld hiervan is een complex garageboxen binnen de (onbebouwde) bestemming "Verkeer".

Ontheffingsbevoegdheden

Het bestemmingsplan bevat flexibiliteitsbepalingen, ontheffingen.

De *ontheffingsbevoegdheid* is een bevoegdheid op grond van artikel 3.6 Wro die Burgemeester en Wethouders de bevoegdheid geeft van de geldende bestemming af te wijken.

Voor de ontheffingsbepalingen zijn de toetsingscriteria gekoppeld aan de betreffende regels via een 'toepassingsbepaling' die in een afzonderlijk sublid achter de ontheffingsbevoegdheid is opgenomen.

Ook is in het plan de zogenaamde 10%-regeling opgenomen. Dit houdt in dat van de bij recht in de regels gegeven maten, afmetingen en percentages, tot ten hoogste 10% van die maten, afmetingen en percentages, mag wordt afgeweken. Deze ontheffing is uitsluitend bedoeld om in incidentele gevallen van de maatvoering af te mogen wijken. Dit kan bijvoorbeeld een bouwtechnische reden zijn.

6. 2. Toelichting op de bestemmingen

Onderstaand is per bestemming een korte uitleg weergegeven van de wijze waarop de planuitgangspunten uit de hoofdstukken 4 en 5 zijn vertaald.

- *Algemeen* -

Beschermde dorpsgezichten

Binnen de grenzen van de beschermde dorpsgezichten wordt er, ongeacht binnen welke bestemming, mede gestreefd naar het behoud van de in bijlage 4a van de bestemmingsplanregels aangegeven cultuurhistorische en ruimtelijke waarden van het betreffende beschermde dorpsgezicht. Ten behoeve van die cultuurhistorische en ruimtelijke waarden kunnen Burgemeester en Wethouders nadere eisen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing. In bijlage 4b bij de regels is tevens een beschrijving van de ruimtelijk karakteristieke weergegeven. Aan deze karakteristieke zal specifiek getoetst worden als er (bouw)aanvragen voor binnen de beschermde dorpsgezichten gelegen gronden binnenkomen.

'Centrumgebied' en 'zone met ontwikkelingsmogelijkheden'

In het Structuurplan Dongeradeel is voor met name de grotere dorpen een 'centrumgebied' en/of een 'kernzone met ontwikkelingsmogelijkheden' in de dorpskern aangewezen waar zich van oorsprong de bedrijvigheid en de voorzieningen bevinden. Hoewel in veel van deze zones momenteel de woonfunctie het meest voorkomt krijgen deze delen van het dorp de planologische mogelijkheden om naast de woonfunctie lichte vormen van bedrijvigheid, dienstverlenende bedrijven en/of winkeltjes te realiseren.

De zone waarvoor de mogelijkheden gelden, zijn aangeduid.

Door middel van een algemene ontheffing (ex artikel 3.6 Wro) kunnen hier centrumfuncties gerealiseerd worden. In het bestemmingsplan is de betreffende ontheffingsmogelijkheid geregeld.

- *Agrarisch - Bedrijf* -

De agrarische bedrijven in het plangebied vallen onder bestemming *Agrarisch - Bedrijf*, waarbij het kwekerijbedrijf in Nes specifiek is aangeduid. In zijn algemeenheid geldt dat de agrarische bedrijfsbebouwing moet voldoen aan de in de digitale verbeelding aangegeven bouwregels.

Per agrarisch bedrijf is een bedrijfswoning toegestaan.

In verband met de landschappelijke waarden van de omgeving waarin veel agrarische bedrijven zich bevinden, is een aantal activiteiten gekoppeld aan een aanlegvergunning.

Hierbij moet worden gedacht aan het kappen en/of rooien van landschappelijk waardevolle erfbeplanting en aan het dempen van kavelsloten en daarmee gelijk te stellen waterlopen.

Ter ondersteuning van de agrarische bedrijfsvoering kan een neventak in de vorm van een mini-camping een waardevolle aanvulling zijn. Door middel van een ontheffing wordt dit bij de agrarische bedrijven mogelijk gemaakt. Hieraan zijn wel enkele voorwaarden verbonden, bijvoorbeeld op gebied van aan te houden afstanden, landschappelijke inpassing en periode van het jaar waarin kamperen is toegestaan.

Ten behoeve van het mogelijk maken van nieuwe functies in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen is het door middel van een buitenplazse ontheffing mogelijk de agrarische bestemming te wijzigen in bijvoorbeeld in een woonbestemming of een bedrijfsbestemming. Hierbij geldt onder andere de voorwaarde dat er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke waarden.

- *Agrarisch - Cultuurgrond* -

De bestemming *Agrarisch - Cultuurgrond* ligt op de cultuurgronden die binnen de grenzen van de dorpen zijn gelegen. De ijsbanen bij de verschillende dorpen zijn binnen deze bestemming afzonderlijk aangeduid. Voor zover er sprake is van kassen zijn deze ook binnen de bestemming geregeld. Verder betreft het een grotendeels onbebouwde bestemming waar hier en daar bebouwingsmogelijkheden liggen ten behoeve van enkele agrarische bedrijfsgebouwen. Ook deze zijn aangeduid.

In verband met de tendens van beëindiging van agrarische bedrijven kan de bestemming worden gewijzigd in bijvoorbeeld een woonbestemming.

- *Bedrijf* -

De overige, niet-agrarische bedrijven zijn (voorzover niet op een bedrijventerrein gelegen) bestemd als Bedrijf. Binnen deze bestemming zijn in ieder geval categorie 1- en 2-bedrijven toegestaan. Zwaardere bedrijven zijn alleen toegestaan wanneer het bestaande bedrijven betreft. Deze bedrijven zijn specifiek aangeduid. Productiegebonden detailhandel is bij elk bedrijf toegestaan, overige detailhandel alleen wanneer de gronden zijn voorzien van een aanduiding.

Bij de bedrijven is een bedrijfswoning toegestaan als dit is aangegeven.

- Bedrijf - Kwekerijbedrijf -

Deze bestemming is van toepassing op het "kassencomplex" in Holwerd. De gronden zijn bestemd voor gebouwen ten behoeve van kwekerijbedrijven, waarbij een bedrijfswoning is toegestaan. Voor de gebouwen en de kassen zijn bouwregels opgenomen.

- Bedrijf - Nutsvoorzieningen -

De gebouwen ten behoeve van openbaar nut, die een grotere oppervlakte hebben dan 15 m² en hoger zijn dan 3 meter, vallen onder de bestemming

Bedrijf - Nutsvoorzieningen.

De verschillende gebouwtjes zijn conform de bestaande situatie inbestemd. Nutsgebouwtjes met een kleinere oppervlakte zijn bouwvergunningsvrij en hoeven daarom niet inbestemd te worden.

- Bedrijventerrein -

De bestemming *Bedrijventerrein* ligt op de bedrijventerreinen bij de verschillende dorpen. Om milieutechnische redenen wordt er binnen de bestemming gewerkt met een zonerings. In zone 1 (aanduiding "bedrijf tot en met categorie 2") zijn de lichte categorieën (1 en 2) toegestaan en in zone 2 en 3 ook de zwaardere, respectievelijk de categorieën 1, 2 en 3.1. en 1, 2, 3.1. en 3.2.

De bedrijfswoningen zijn toegestaan daar waar dat is aangeduid. Op een aantal locaties zijn de bedrijfswoningen verplicht gesteld. Dit is specifiek geregeld in de gebruiksregels.

Om te voorkomen dat bedrijfspercelen te vol worden gebouwd is een maximaal bebouwingspercentage opgenomen van 70%. Daarnaast is er nog een aantal bepalingen opgenomen ten aanzien van de omvang van de bebouwing en de onderling aan te houden afstanden.

Windmolens zijn alleen toegestaan op die locaties die zijn aangeduid.

- Detailhandel -

De verschillende winkels in de dorpen zijn geregeld binnen de bestemming *Detailhandel*. Per winkel is een bedrijfswoning toegestaan. Voor de omvang van de bedrijfswoning en de bijbehorende aan- en uitbouwen en bijgebouwen, zijn enkele bouwregels opgenomen. De grootte van de overige gebouwen wordt bepaald door de omvang van het bouwvlak.

- Dienstverlening -

De bestemming *Dienstverlening* ligt op de commerciële voorzieningen zoals banken, postkantoren, maar ook op de huisartsen, fysiotherapeuten e.d. Door middel van een ontheffing kan een bedrijfswoning worden, toegestaan, mits de noodzaak ervan kan worden aangetoond.

Voor de omvang van de gebouwen en de bijbehorende aan- en uitbouwen en bijgebouwen, zijn enkele bouwregels opgenomen.

- *Groen* -

De bestemming *Groen* regelt de groenvoorzieningen in en bij de dorpen. Binnen deze bestemming zijn ook de fiets- en voetpaden geregeld en de speelvoorzieningen.

- *Horeca* -

Binnen de bestemming *Horeca* die ligt op de café's, snackbars en restaurants, wordt een onderscheid gemaakt in zes categorieën en een zalencentrum. De categorie-indeling heeft als doel bepaalde vormen van horeca niet toe te staan op geluidgevoelige locaties. Een beschrijving van de categorie-indeling is in de begripsbepalingen beschreven.

Alleen wanneer de aanduiding "bedrijfswoning" is aangegeven, is een dergelijke woning toegestaan.

- *Maatschappelijk* -

De maatschappelijke voorzieningen zijn geregeld in de bestemming *Maatschappelijk*. Bij deze voorzieningen gaat het onder andere om scholen, kerken, buurthuizen, en dergelijke.

Bij een aantal maatschappelijke voorzieningen is een bedrijfswoning toegestaan. In die gevallen is dat aangegeven door middel van een aanduiding.

Voor de omvang van de bedrijfswoning en de bijbehorende aan- en uitbouwen en bijgebouwen, zijn enkele bouwregels opgenomen.

De grootte van de overige gebouwen wordt bepaald door de omvang van het bouwvlak.

- *Maatschappelijk - Begraafplaats* -

In een aantal dorpen is zowel een begraafplaats naast of rond de kerk aanwezig en ligt er tevens een begraafplaats aan de rand van het dorp. De begraafplaatsen die niet zijn gelegen op het bijbehorend terrein bij een kerk, vallen onder de bestemming *Maatschappelijk - Begraafplaats*. De begraafplaatsen rond de kerken zijn binnen de bestemming *Maatschappelijk* aangeduid.

De gebouwen die ten dienste staan aan de begraafplaats zijn binnen de bestemming geregeld en moeten binnen het bouwvlak zijn gelegen. Ook zaken als bijvoorbeeld beplanting, parkeervoorzieningen, paden, tuinen en erven zijn in deze bestemming geregeld.

- *Natuur* -

De bestemming *Natuur* is van toepassing op een aantal gebieden rond Oostmahorn, waaronder de buitendijkse gebieden.

Binnen deze bestemming dient te worden gestreefd naar het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke waarden. In het kader van de regelgeving van de Natuurbeschermingswet en de aanwijzing van het Lauwersmeer als Natura 2000-gebied (Vogelrichtlijngebied) wordt het noodzakelijk geacht de scheiding tussen het natuurgebied en het dagsstrand te versterken en te benadrukken door het creëren van een bufferzone, waarbinnen geen recreatieve activiteiten mogelijk zijn. Op de gronden mag, ter voorkoming van verstoring van de natuurwaarden, niet worden gebouwd. Om diezelfde reden is een behoorlijk aantal activiteiten gekoppeld aan een aanlegvergunning.

- Recreatie – Dagrecreatie -

Deze bestemming heeft betrekking op het strand bij Oostmahorn. Binnen deze bestemming worden dagrecreatieve voorzieningen mogelijk gemaakt. Daarnaast vallen ook zaken als groen- en parkeervoorzieningen binnen de bestemming. De huidige dagrecreatieve voorzieningen zijn meebestemd en er is voorzien in een geringe uitbreiding. De bebouwing moet binnen het aangegeven bouwvlak zijn gesitueerd. In het bouwvlak is eveneens de toegestane maatvoering van het gebouw vastgelegd. Middels een aanlegvergunning kunnen Burgemeester en Wethouders voorgestane ontwikkelingen zoals uitbreiding van het strand en aanleg van een fietspad regelen.

- Recreatie - Jachthaven -

Binnen deze bestemming is de jachthaven van Oostmahorn geregeld. De bestemming is afgestemd op de huidige situatie.

- Recreatie - Kampeerterrein -

De kampeerterreinen bij de verschillende dorpen zijn binnen de bestemming *Recreatie - Kampeerterrein* geregeld. Hier valt onder meer het kampeerterrein ten zuiden van Esonstad (Oostmahorn) onder. De bestemming regelt dat het kampeerterrein uitsluitend is bedoeld voor tenten, campers en toercaravans. Het plaatsen van stacaravans en andere vormen van permanent aanwezige verblijfsrecreatie is hier niet toegestaan. De op het kampeerterrein van Moddergat aanwezige zomerhuisjes zijn specifiek geregeld via een aanduiding.

De eventueel aanwezige voorzieningen op een kampeerterrein zijn vastgelegd door middel van een bouwvlak met de daaraan gekoppelde maatvoeringseisen.

- Recreatie - Recreatiewoningen -

De reeds gerealiseerde recreatiewoningen of de te ontwikkelen delen waarvoor concrete bouwplannen bestaan, vallen binnen deze bestemming. Het betreft hoofdzakelijk de recreatiewoningen te Oostmahorn, noordelijk van de Skânserwei aan weerszijden van de dijk en de twee nieuwe 'terpen' westelijk van Esonstad.

De voor de woningen geldende bouwregels zijn aangegeven binnen de bouwvlakken.

Voor de recreatiewoningen noordelijk van de Skânserwei (het zogeheten chaletpark) geldt dat, onder verwijzing naar artikel 37.3, mensen die op het terrein wonen onder het persoonsgebonden overgangsrecht zijn gebracht.

- Recreatie - Verblijfsrecreatie -

Deze bestemming heeft betrekking op het recreatieterrein ten noorden van Esonstad / Oostmahorn. Het terrein onderscheidt zich van een 'regulier' kampeerterrein, vanwege uitsluitend de aanwezigheid van chalets en stacaravans. Op het terrein zijn geen reguliere kampeermiddelen, zoals tenten en caravans toegestaan.

Er zijn geen bouwvlakken opgenomen. De regels zijn beperkt tot afstanden in verband met brandveiligheid. Daarnaast is met het oog op het Lauwersmeer een beperking opgenomen met betrekking tot de hoogte van de chalets en stacaravans.

Onder verwijzing naar artikel 37.3 zijn mensen die op het terrein wonen onder het persoonsgebonden overgangsrecht gebracht.

- Sport -

De sportvelden in de verschillende dorpen vallen onder de bestemming *Sport*. Bij die sportvelden waar sprake is van gebouwen (kantines, kleedruimtes en dergelijke), is een bouwvlak opgenomen waarbinnen de hoofdbebouwing moet zijn gesitueerd.

- Verkeer -

Alle wegen binnen het plangebied zijn onder de bestemming *Verkeer* gebracht. Binnen deze bestemming vallen ook de eventueel aanwezige fiets- en voetpaden, groenstroken en parkeergelegenheden. De garageboxen binnen deze bestemming zijn aangeduid.

- Verkeer- Parkeren -

Grote parkeerterreinen, zoals het parkeerterrein bij Esonstad, zijn van een specifieke bestemming voorzien. Ook ontsluitingswegen, groenvoorzieningen, en dergelijke passen binnen deze bestemming.

- Water -

Alle waterlopen en waterpartijen die ofwel landschappelijk belangrijk zijn ofwel van belang zijn voor de waterhuishouding zijn bestemd als *Water*. Oevers, groenstroken en eventuele aanleggelegenheden vallen ook onder deze bestemming.

- *Water - Lauwersmeer* -

Deze bestemming heeft betrekking op het open water van het Lauwersmeer, voor zover vallend binnen het plangebied. Qua begrenzing is aangesloten bij het gebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied. In deze bestemming staat instandhouding van de natuurlijke en landschappelijke waarden voorop. Derhalve is ook een uitgebreid stelsel van aanlegvergunningen opgenomen om de huidige waarden van dit gebied te kunnen waarborgen tegen aantasting. Zonder vergunning is het bijvoorbeeld verboden om riet en biezten aan te planten; aanleggelegenheden, stranden, kaden en dijken aan te leggen; bodemmateriaal te bergen of gronden en waterbodems op te hogen of af te graven/egaliseren.

- *Water - Waterkering* -

De bestemming *Waterkering* heeft betrekking op de dijk langs het Lauwersmeer. De functie waterkering staat hier voorop. Een beperkte verkeersfunctie (ten behoeve van de bereikbaarheid van de buitendijkse voorzieningen en recreatieterreinen), alsmede agrarisch en recreatief medegebruik zijn binnen de bestemming mogelijk gemaakt. Binnen de aanduiding "sluis" wordt een mogelijkheid geboden voor een sluis, die een open relatie mogelijk moet maken tussen het de verblijfsrecreatieterreinen en het Lauwersmeergebied.

- *Wonen* -

De bestemming *Wonen* beslaat het grootste oppervlak in de dorpen. Omdat er voor de woongebieden de komende jaren geen grote veranderingen zijn voorzien, gaat de bestemming uit van het vastleggen van de huidige situatie. Hiertoe is in de bouwregels opgenomen dat de hoofdgebouwen binnen het bouwvlak moeten liggen. Ook de bouwregels zijn afgestemd op de huidige omvang en bouwvormen van de woningen. Ook in deze bestemming zijn ontheffingen van de bouwregels opgenomen, zodat aanpassingen aan de woningen mogelijk zijn.

- *Wonen - Wooncentrum* -

In een aantal dorpen zijn verzorgingstehuizen c.q. wooncentra aanwezig. Omdat deze qua bouwregels sterk afwijken van de reguliere woningen zijn deze van een specifieke bestemming voorzien. Binnen de bestemming zijn eveneens aan een wooncentrum gelieerde voorzieningen zoals sociaal-medische en sociaal-culturele voorzieningen mogelijk.

- *Archeologisch en/of cultuurhistorisch waardevol gebied* -

Binnen de meeste dorpen is sprake van een archeologisch waardevol gebied.

Binnen deze gebieden mogen gebouwen met een oppervlakte groter dan 50 m² pas worden gebouwd nadat duidelijk is geworden dat eventuele archeologische waarden in voldoende mate zijn veiliggesteld. Verder is binnen deze gebieden een aanlegvergunningstelsel van toepassing voor werken en werkzaamheden die de archeologische waarden zouden kunnen verstoren.

- Cultuurhistorisch waardevolle dijk –

Dit artikel heeft betrekking op de bescherming van de oude dijk in Engwierum. Er mogen geen gebouwen worden opgericht en er is sprake van een aanlegvergunningstelsel.

- Waterstaat – Waterkering -

De secundaire waterkering bij Holwerd is als “Water - Waterkering” bestemd.

6. 3. Toelichting op de algemene aanduidingsregels

- Ruimtelijke reserveringszone dijken -

De exacte reserveringszones van ten behoeve van de verbreding c.q. versterking van de dijken bij Wierum en Paesens-Moddergat zijn in het bestemmingsplan aangeduid met de aanduiding “Vrijwaringszone dijk”. De regeling binnen deze aanduiding is zodanig dat het voorkomen van onomkeerbare ontwikkelingen wordt tegengestaan. Overigens is bij de begrenzing van de reserveringszone rekening gehouden met de aanwezige bebouwing.

- Molenbiotoop -

De molenbiotoop rond de molen van Anjum, wordt beschermd via de aanduiding “Vrijwaringszone molenbiotoop”. Hierin is de bescherming van de windvang van de molen geregeld. Hetzelfde geldt voor een aantal molens in het aangrenzende buitengebied, waar de molenbiotoop deels binnen de plangrenzen van het onderhavige bestemmingsplan ligt.

7. UITVOERBAARHEID

Wettelijk bestaat de verplichting om inzicht te geven in de uitvoerbaarheidsaspecten van een bestemmingsplan ⁶⁾. In dat verband wordt een onderscheid gemaakt tussen de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid.

7. 1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Vanuit het oogpunt van maatschappelijke uitvoerbaarheid is van belang dat burgers en belangenorganisaties betrokken worden bij de planvorming. Conform de Inspraakverordening is dan ook gelegenheid geboden om op het bestemmingsplan te reageren (zie hoofdstuk 8).

Voorafgaand aan de formele inspraakronde is echter een informeel inspraakmoment gehouden, zodat eventuele onvolkomenheden en wensen nog doorgevoerd konden worden voordat de formele inspraak werd opgestart.

Ook is het plan voorgelegd aan de betrokken diensten en instanties als bedoeld in het Overleg ex artikel 10 van het Besluit op de ruimtelijke ordening. Ten aanzien van de reacties uit de Inspraak- en Overlegronde heeft de gemeente een standpunt bepaald. Naar aanleiding hiervan is het bestemmingsplan op onderdelen aangepast.

Het plan is vervolgens tweemaal ter inzage gelegd. Bij de raad kunnen dan zienswijzen worden ingebracht. De volgende stap is dat de raad het plan, al dan niet gewijzigd, vaststelt.

7. 2. Economische uitvoerbaarheid

Onder de vorige Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) was het al verplicht de financiële haalbaarheid van ruimtelijke plannen aan te tonen. De mogelijkheden voor (gemeentelijk) kostenverhaal op particulieren en/of projectontwikkelaars waren beperkt. Door middel van de grondexploitatie-regeling in de (nieuwe) Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) beschikken de gemeenten over meer mogelijkheden voor kostenverhaal.

Daarnaast heeft de gemeente meer sturingsmogelijkheden, doordat zij in het geval van grondexploitatie door derden diverse eisen en regels kunnen stellen. Dit kan gebeuren door middel van het privaatrechtelijke spoor (anterieure of posterieure overeenkomsten), dan wel door middel van een exploitatieplan. Een combinatie van beide is ook mogelijk.

Voor het grootste deel kent het bestemmingsplan een conserverende regeling met uitsluitend ontwikkelingsmogelijkheden op perceelsniveau (extra bijgebouwen e.d.) en ontwikkelingsmogelijkheden die op grond van voorgaande plannen al gerealiseerd mochten worden.

Het opstellen van een grondexploitatieplan is derhalve niet relevant.

---

⁶⁾ Artikel 3.1.6 lid 1 sub f van het Besluit ruimtelijke ordening.

8. INSPRAAK EN OVERLEG

8. 1. Inspraak

Voorafgaand aan de formele procedures is het voorontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd voor de inwoners van de dorpen. Een ieder heeft gedurende deze termijn zijn of haar perceel kunnen bekijken met de bedoeling dit te controleren op eventuele fouten.

Middels de krant, internet en aandacht op de lokale radio, is de bevolking erop attent gemaakt dat het voorontwerp ter inzage lag. Het voorontwerp heeft ter inzage gelegen van 4 mei 2007 tot en met 15 juni 2007. Een aantal inwoners heeft gebruik gemaakt van deze mogelijkheid om het voorontwerp te bekijken. Er is naar aanleiding hiervan een aantal reacties binnengekomen. Per brief is aangegeven op welke manier de opmerking in het onderhavige bestemmingsplan is verwerkt.

Het voorontwerpbestemmingsplan is tevens naar alle dorpsbelangen gestuurd. Ongeveer de helft hiervan heeft een reactie ingediend. Per dorp is vervolgens bekeken in hoeverre de reacties konden worden overgenomen. In het onderhavige plan zijn deze opmerkingen verwerkt, voorzover hiertoe aanleiding was.

8. 2. Overleg

In het kader van het Overleg ex artikel 10 (van het) Besluit op de ruimtelijke ordening, is het voorontwerp van het bestemmingsplan Doarpen toegezonden aan de volgende instanties:

1. de Commissie van Overleg ex artikel 10 Bro van de provincie Fryslân;
2. het Wetterskip Fryslân.

De betreffende overlegreacties zijn in het kort samengevat en van gemeentelijk commentaar voorzien. De ingekomen overlegreacties zijn opgenomen in bijlage 3.

Ad 1. De provinciale Commissie van Overleg

De Commissie geeft bij brief van 27 september 2007 aan met betrekking tot het voorontwerpbestemmingsplan een aantal opmerkingen te hebben. Om duidelijk te maken wat het 'gewicht' is van deze opmerkingen hanteert de Commissie de categorie-indeling, zoals die is omschreven in de provinciale Handleiding Gemeentelijke Plannen 2000. Voor de verklaring van genoemde indeling wordt daarnaar verwezen.

Wonen

De Commissie geeft aan in te kunnen stemmen met de 19 te bouwen woningen ten zuiden van de sportvelden te Holwerd.

Voor de dorpsuitbreiding bij Ee wordt een uitbreiding van 20 woningen voor de komende 10 jaar als reëel gezien. Hiervan zijn bij recht 6 woningen mogelijk.

De uit te werken bestemming biedt ruimte voor 20 woningen, wat de Commissie dan ook te ruim lijkt. Het voorstel van de Commissie is een wijzigingsbevoegdheid op te nemen in plaats van een uit te werken bestemming ten behoeve van maximaal 10 woningen. Zo blijven er nog enkele (4) woningen over voor incidentele invulling in de kern zelf.

Verder wordt aangegeven dat bij zowel een uitwerkingsbevoegdheid als bij een wijzigingsbevoegdheid een omgevingstoets dient plaats te vinden en dat aandacht moet worden besteed aan de landschappelijke inpassing en met name de criteria voor de toepassing van de wijzigings- of uitwerkingsbevoegdheid (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: In tegenstelling tot wat de Commissie aangeeft, vervangt de herstructureringslocatie aan de Skeperij 9 bestaande woningen en biedt ruimte voor 12 nieuwe woningen. Deze zijn naar aanleiding van de opmerking van de Commissie thans inbestemd. Per saldo leidt de locatie aan de Skeperij dus tot een toename van 3 woningen. De Commissie geeft aan in te kunnen stemmen met een uitbreiding van 20 woningen. Hiervan zijn 15 bij recht in het uitbreidingsplan aan de noordwestzijde inbestemd plus 3 woningen die per saldo worden toegevoegd aan de Skeperij. Concreet betekent dit dus dat nagenoeg alle 20 woningen reeds bij recht zijn inbestemd en het plan geen ruimte meer biedt voor extra uitbreiding in de vorm van een uitwerkingsbevoegdheid. Wij hebben de uitwerkingsbevoegdheid in zijn geheel geschrapt.

Voor wat betreft de opmerkingen dat bij een uitbreiding aandacht besteed dient te worden aan de landschappelijke waarden en dat een omgevingstoets dient plaats te vinden, wordt de mening van de Commissie gedeeld. De wijzigings- en uitwerkingsbevoegdheden zijn geschrapt.

Voor wat betreft de woningbouw in Oosternijkerk constateert de Commissie dat de in het plan opgenomen wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van het wonen in strijd is met het Streekplan 2007. Daarin wordt gesteld dat in kleine kernen ruimte wordt geboden voor de woningvraag die voortkomt uit het gebied zelf. Niet duidelijk is dat de bouw mogelijkheden in Oosternijkerk voldoen aan deze uitgangspunten. Voorgesteld wordt om de wijzigingsbevoegdheid te schrappen. Bovendien acht de Commissie het gebied te groot voor het aantal woningen dat in de periode na 2010 nodig zal zijn. In overweging wordt gegeven de woningen in een strook langs de Mûnewei te bouwen of op een andere locatie te bouwen als het om een klein aantal blijkt te gaan. In beide gevallen wordt een nadere onderbouwing van de locatie met aandacht voor de landschappelijke inpassing wenselijk geacht. Voorts merkt de Commissie op dat een onderbouwing ten aanzien van de woningbouwbehoefte ontbreekt, alsmede het wijzigingscriterium dat slechts gebouwd mag worden ten behoeve van de lokale vraag. Ook hier wordt geconstateerd dat een omgevingstoets ontbreekt (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Wij hebben alle wijzigingsbevoegdheden geschrapt.

In de toelichting wordt vermeld dat de bestemming "Agrarisch - Bedrijf" kan worden gewijzigd in de bestemming "Wonen". In de regels is die niet terug te vinden. De Commissie kan hier overigens alleen mee instemmen indien de woningaantallen die hieruit voortvloeien passen in het gemeentelijk woonplan. Dit geldt ook voor de mogelijkheden die worden geboden voor bedrijfswoningen (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Wij hebben alle wijzigingsbevoegdheden uit het bestemmingsplan geschrapt, dus ook het wijzigen van "Agrarisch-Bedrijf" in "Wonen".
Voor wat betreft de regeling voor bedrijfswoningen kan worden gesteld dat de bij recht toegelaten bedrijfswoningen gebaseerd zijn op de feitelijke situatie. Van een toename van deze woningen kan derhalve geen sprake zijn.
Voor wat betreft de bij ontheffing mogelijk gemaakte bedrijfswoningen is, naar aanleiding van de reactie van de Commissie, een koppeling met het woonplan gelegd.

Bedrijven

Het nieuwe Streekplan 2007 heeft ten aanzien van bedrijventerreinen tot gevolg dat in het bestemmingsplan het reserveren van een gebied voor bedrijfskavels aan de rand van de kern niet zonder meer mogelijk is. Alleen als er sprake is van een concrete behoefte uit de kern. Het leggen van een wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van de uitleg van een bedrijventerrein is slechts in beperkte mate mogelijk, bijvoorbeeld ter afronding van het terrein waarvoor wel concrete behoefte is.

Voor de locatie in Metslawier, waarin een wijzigingsbevoegdheid is opgenomen naar de bestemming "Bedrijventerrein", wordt de bevoegdheid geaccepteerd, mits een criterium voor concrete lokale belangstelling wordt opgenomen. Hiervan dient nu al sprake te zijn (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Ook hier hebben wij de wijzigingsbevoegdheid geschrapt.

De Commissie kan eveneens instemmen met de afronding van het bedrijventerrein te Oosternijkerk, maar dan wel onder de voorwaarde dat er sprake moet zijn van een concrete lokale vraag. Eveneens dient aandacht te worden besteed aan de landschappelijke inpassing (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Ook hier hebben wij de wijzigingsbevoegdheid geschrapt.

Wijzigingsbevoegdheid

In de toelichting is aangegeven dat aan de in het plan opgenomen wijzigingsbevoegdheden een uitgestelde water- en ecologische toets is verbonden. Dit is niet terug te vinden in de regels, aldus de Commissie. Verzocht wordt het plan hierop aan te passen (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Alle wijzigingsbevoegdheden zijn uit het bestemmingsplan geschrapt.

Externe veiligheid

Het tankstation aan de Uniastrjitte in Ee betreft zowel volgens de toelichting als de provinciale risicokaart een tankstation waar ook LPG wordt verkocht. Dit spoort niet met de aanduiding "mb1".

In het geval er inderdaad sprake is van een LPG-tankstation, dient het plaatsgebonden en groepsrisico te worden berekend en dient de brandweer om advies te worden gevraagd. Ook is het wenselijk de LPG-zone aan te geven (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Er is inderdaad sprake van een tankstation met LPG-verkoop aan de Uniastrjitte de Ee. Echter ingevolge het BEVI zijn we vanwege de aanwezigheid van een aantal woningen in de LPG-zone, genoodzaakt het LPG-station te saneren. Op dit moment is het LPG-station weliswaar nog aanwezig, maar deze is in het kader van de op handen zijnde sanering wegbestemd. Vandaar dat voor de bestemming "verkoop-punt van motorbrandstoffen - 1" is gekozen.

Volgens de toelichting van het plan bevinden zich in of nabij het plangebied drie BEVI-inrichtingen, daar waar maar twee met name worden genoemd (NAM-gasbehandeling- en overslag en LPG-tankstation). De toelichting dient op dit punt te worden aangevuld.

Verder wordt er door de Commissie op gewezen dat de uitkomsten van de beoordeling bekend moeten zijn voor de vaststelling van het bestemmingsplan (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Het gaat hier nog maar om één locatie, daar waar inderdaad abusievelijk 3 zijn genoemd. De toelichting is hierop aangepast.

Reserveringszones Waddenzeedijk Wierum en Paesens-Moddergat

De exacte reserveringszones dienen voor Wierum en Paesens-Moddergat in het bestemmingsplan te worden vastgelegd, waarbij de voorwaarden gericht moeten zijn op het voorkomen van onomkeerbare ontwikkelingen. Er wordt vanuit gegaan dat de berekeningen aangaande de exacte reserveringszones voor de vaststelling van het plan beschikbaar zijn (*cat. 1-opmerking*).

Reactie: De betreffende reserveringszones zijn inmiddels bekend (zie reactie Wetterskip Fryslân onder 2) en als dubbelbestemming "Ruimtelijke reserveringszone dijken" vastgelegd in het bestemmingsplan.

Productiegebonden detailhandel

De Commissie is van mening dat productiegebonden detailhandel dient te worden beperkt tot een maximum aantal vierkante meters (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Wij zijn van mening dat de definitie van productiegebonden detailhandel voldoende recht doet aan de bedoeling. Ingevolge de definitie is er namelijk sprake van een dergelijke vorm van detailhandel als deze ondergeschikt is aan de productiefunctie. Uit dit begrip blijkt al dat zelfstandige detailhandel niet is toegestaan.

In de praktijk gaat het bij productiegebonden detailhandel veelal om producten die rechtstreeks vanuit bijvoorbeeld het magazijn of de opslagplaats van een bedrijf worden verkocht. Er is meestal geen sprake van een gebouw of een deel van een gebouw dat feitelijk is ingericht ten behoeve van de uitoefening van detailhandel (winkel). In dat kader bezien lijkt het niet logisch om de ondergeschiktheid van de detailhandelsfunctie in een maximale oppervlaktemaat uit te drukken. Wij hebben derhalve geen aanleiding gezien om het plan op dit onderdeel aan te passen.

Landschappelijke inpassing

De Commissie is van mening dat ten behoeve van de landschappelijke inpassing van bedrijven regels zouden moeten worden opgenomen, zoals dat in de toelichting op pagina 25 wordt gesteld.

In de bestemming "Agrarisch - Bedrijf" wordt één en ander geregeld via een aanlegvergunningstelsel. Een vergelijkbare regeling bij de bestemming "Bedrijf" en "Bedrijventerrein" wordt wenselijk geacht. Ook kan gedacht worden aan een gebruiksverbod voor het kappen van bomen en/of beplanting.

Verder wordt geconstateerd dat de paragraaf op pagina 25 niet is afgerond (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Zoals eerder in de beantwoording al naar voren is gekomen, hebben wij alle wijzigingsbevoegdheden geschrapt. Op bouwplanniveau kan het één en ander worden gereguleerd door voorwaarden te stellen aan de inrichting van het terrein. Het gaat hier om toekomstige situaties, waarvoor het opnemen van een aanlegvergunningstelsel of een kapverbod niet mogelijk is.

Voor bestaande situaties zijn we van mening dat de APV met de kapvergunning de instandhouding van de bestaande landschappelijke situaties, zoals afscherpende groenzones, voldoende waarborgt. Daarnaast is er in die situaties - in tegenstelling tot agrarische bouwpercelen in open veld - vaak geen sprake van landschappelijke waarden, welke een aanlegvergunningstelsel zouden rechtvaardigen.

Voor wat betreft de paragraaf die niet compleet zou zijn, constateren wij dat er sprake moet zijn geweest van een drukfout. In andere gedrukte exemplaren en het digitale document is van een niet afgeronde paragraaf geen sprake.

Bos

Binnen de bestemming "Groen" is vaak de aanduiding bos aangetroffen. In overweging wordt gegeven om via een aanlegvergunningstelsel het kappen hiervan tegen te gaan (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Het betreft hier geen juridische aanduiding, maar een aanduiding op de GBKN. De 'aanduiding' is dan ook niet meer dan een vermelding dat hier volgens de waarneming vanuit de lucht sprake is van bos of opgaande beplanting. Er is in geen van de gebieden sprake van een zodanig waardevol bosgebied dat de bestemming "Bos" dan wel een aanlegvergunningstelsel dient te worden toegekend.

Archeologisch en/of cultuurhistorisch waardevol gebied

Het vergunningstelsel dat geldt voor "karterend onderzoek 1" kan vervallen, omdat gebieden met een verwachtingswaarde niet behoeven te worden beschermd. Dit betreft de bestemming "Archeologisch en/of cultuurhistorisch waardevol gebied - 2".

Verder acht de Commissie het wenselijk een bouwverbod op te nemen. Ontheffing hiervan kan worden verleend nadat uit archeologisch onderzoek is gebleken dat er geen archeologische waarden in het geding zijn.

Ten slotte wordt aanbevolen om de archeologisch beschermde monumenten (bruine kleur op FAMKE-kaart) niet via het bestemmingsplan te regelen, omdat bescherming hiervan al via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg is geregeld. In de toelichting kan een en ander worden uitgelegd.

Voor beschermde rijksmonumenten kan ervoor worden gekozen deze aan te duiden als signaleringsfunctie (*cat. 2- en 3-opmerking*).

Reactie: Het onderscheid tussen de twee archeologische dubbelbestemmingen wordt juist bepaald door het onderscheid in de bouwregels. Er is in beide gevallen weliswaar geen sprake van een bouwverbod, maar van een archeologische onderzoeksplicht voor het bouwen over een oppervlakte van respectievelijk meer dan 50 m² en 500 m². Deze regeling is gebaseerd op de richtlijnen van de (provinciale) FAMKE-kaart. Hierin wordt namelijk door de provincie aanbevolen om in bepaalde gebieden bij ruimtelijke ingrepen groter dan 50 m² en 500 m² archeologisch onderzoek uit te voeren. Dit is in het bestemmingsplan vertaald in twee dubbelbestemmingen. Gelet op het vorenstaande hebben wij gemeend het onderscheid tussen de twee archeologische (dubbel)bestemmingen te handhaven.

De gemeente is het overigens eens met het feit dat beschermde archeologische monumenten niet in de juridische regeling van het bestemmingsplan thuishoren, omdat deze reeds worden beschermd via de Wet Archeologische Monumentenzorg.

Het gaat hier echter om een aantal gebiedjes welke als het ware zijn geïntegreerd en deel uitmaken van het geheel van archeologische onderzoeksgebieden. Wij achten het omwille van de leesbaarheid van de kaart niet logisch deze gebiedjes uit dit grotere geheel te halen, ook al zijn we het inhoudelijk met de Commissie eens.

Aan het verzoek om de rijksmonumenten aan te geven, komen we niet tegemoet. Het zou hier inderdaad om een aanduiding met een signaleringsfunctie gaan, welke geen juridische status heeft. Deze informatie hoort in principe niet op de in de juridische regeling thuis. Desgewenst in een GIS-systeem als extra kaartlaag worden aangemaakt. In het onderhavige plan is ervoor gekozen de monumenten op een lijst in de toelichting op te nemen.

Bodem

Mochten zich locaties met bodemverontreiniging voordoen, dan kan dat ook een kans zijn, met name in invullocaties in de dorpen. De gemeente kan daar actief mee omgaan in relatie tot bodemverontreiniging en ISV (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Deze opmerking is voor kennisgeving aangenomen.

Verkeer

In het algemeen wordt gevraagd om in de toelichting aandacht te besteden aan het Provinciaal Verkeer en Vervoerplan en concreet aan de specifieke projecten. Dit betreffen:

- Holwerd, wegenproject 2010-2015 waar een rotonde wordt gerealiseerd op de aansluiting N357/N356. Deze rotonde zou alvast in het bestemmingsplan kunnen worden meegenomen;
- Brantgum, een project waarbij de aansluiting op de Koopmanswei is komen te vervallen. Het verdient aanbeveling de verkeersbestemming ter hoogte van deze aansluiting te laten vervallen;
- Metslawier, het inbestemmen van de rotonde bij de noordelijke kruising, waarvoor een artikel 19 WRO-procedure is gevolgd (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: In de toelichting is aandacht besteed aan het Provinciaal Verkeer en Vervoerplan. Daar waar de besluitvorming omtrent de genoemde projecten in een vergevorderd stadium verkeert, is het plan aangepast aan de nieuwe situaties.

Cultuurhistorie

Met het oog op de juridische hardheid van de regeling voor de beschermde dorpsgezichten, acht de Commissie het gewenst de bijlage met de beschrijving van de beschermde dorpsgezichten bij de toelichting naar de regels te verplaatsen (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: De gemeente kan zich vinden in de opmerking van de Commissie. De bijlagen "Aanwijzingsbesluit Beschermd dorpsgezichten" en Ruimtelijke karakteristieken van de Beschermd Dorpsgezichten" zijn verplaatst naar bijlage 4 van de regels.

De dubbelbestemming "Beschermd dorpsgezicht" die als artikel 33 in de legenda is opgenomen, ontbreekt in de regels. Aanbevolen wordt dit aan te passen en de bestemming als aanduiding op te nemen in de legenda (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Er is hier inderdaad geen sprake van een bestemming maar van een (gebieds)aanduiding. De legenda is op deze omis-sie aangepast.

Bij de overschrijding bouwgrenzen (artikel 33) wordt aanbevolen toe te voegen dat binnen een beschermd dorpsgezicht nadere eisen aan plaats en afmetingen kunnen worden gesteld (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: De gemeente kan instemmen met de suggestie van de Commissie en heeft aan de algemene bepaling "Overschrijding bouwgrenzen" (nu artikel 33) het stellen van nadere eisen mogelijk gemaakt.

Voor de kenmerkende situatie Holwerd - Hegebuorren is een dwarsprofiel opgenomen waar juist het bijzondere van dit gebied, namelijk de verhoogde stoepen/trappen en verlaagde rijbaan, ten onrechte niet tot uitdrukking komen (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Het betreffende dwarsprofiel is aangepast in die zin dat rekening is gehouden de waardevolle elementen, zoals die door de Commissie worden vermeld.

In gebieden met een aaneengesloten bebouwingsstructuur in beschermd dorpsgezichten wordt het gewenst geacht op meer plaatsen een gevelbouw-grens op te nemen (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Naar aanleiding van de opmerking van de commissie zijn de bebouwingswanden in de beschermd dorpsgezichten nog-maals beoordeeld in hoeverre een bescherming van een rooilijn meerwaarde biedt en recht doet aan de betreffende wand. In dat kader is besloten in een aantal gevallen een gevelbouw-grens op te nemen. Het plan is hierop aangevuld.

Rondom de molen van Anjum ontbreekt een molenbeschermingszone (*cat. 2-opmerking*).

Reactie: Ook wij vinden het van belang dat de molens in de ge-meente in de toekomst kunnen blijven draaien.

Het opnemen van een molenbiotoop, die voorkomt dat de windvang van de molen wordt belemmerd, kan hieraan een bijdrage leveren. Voor De Eendracht in Anjum is om deze reden een molenbiotoop opgenomen in het bestemmingsplan.

Bestemming Maatschappelijk

De Commissie stelt voor de bestemming "Maatschappelijk" op te splitsen, waarbij instellingen uit milieucategorie 1 van de bedrijvenlijst van de VNG bij recht mogelijk worden gemaakt, instellingen uit milieucategorie 2 bij ontheffing en instellingen uit milieucategorie 3 specifiek worden aangeduid (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: In deze opmerking wordt ons inziens een te vergaande betekenis toegekend aan de VNG-brochure. In het algemeen moet worden gesteld dat een gemeente vrij is om deze lijst al dan niet te gebruiken, doch als zij die lijst toepast dat consequent moet gebeuren. Eventueel afwijken van afstanden, dient gemotiveerd te worden.

In de systematiek van Dongeradeel wordt de bedrijvenlijst na een planologische selectie toegepast. Maatschappelijke functies, detailhandel en horeca bijvoorbeeld, zijn niet in de bedrijvenlijst, die bij bestemmingsplannen wordt gevoegd, opgenomen. De reden hiertoe is, dat voor de planologische regeling van deze functies de VNG-brochure minder geschikt wordt geacht. Binnen de bestemming "Maatschappelijk" worden namelijk functies samengebracht die qua indeling niet goed herleidbaar zijn tot de VNG-brochure. De regeling van deze functies geschiedt niet middels een bedrijvenbestemming, maar middels afzonderlijke bestemmingen. De bedrijvenlijst wordt in het plan dan ook vooral gekoppeld aan de bedrijvenbestemming.

Eventuele hinder die zich zou kunnen voordoen vanwege de specifieke bestemming i.c. "Maatschappelijk", wordt in het concrete geval gereguleerd middels de milieuwetgeving of - als het horeca als functie binnen de bestemming maatschappelijke doeleinden betreft - via de APV (exploitatievergunning waarin de sluitingstijd wordt geregeld).

Daarbij komt nog dat het hier doorgaans functies betreft waarbij de gemeentelijke overheid uit andere hoofde (subsidieverstrekingen e.d.) invloed heeft op de wijze waarop deze functies zich manifesteren.

Voorts betreft het concreet veelal gebouwen die al op enige afstand tot woonbebouwing zijn gelegen en vaak geconcentreerd zijn in een bepaald gebied. Daarnaast zijn deze functies van groot belang voor de leefbaarheid van het dorp.

Voor bijvoorbeeld leegkomende gebouwen wordt binnen de bestemming een passende functie gezocht en om die reden dient, gelet op de flexibiliteit die een bestemmingsplan behoort te bieden, een zekere uitwisselbaarheid aanwezig te zijn.

Gelet hierop zien wij geen aanleiding om binnen de bestemming "Maatschappelijk" een differentiatie aan te brengen zoals door de Commissie wordt aangegeven. Wel realiseren wij ons dat de hiervoor aangegeven redenering tamelijk impliciet is.

Het feit dat de bedrijvenlijst planologisch is geselecteerd, blijkt evenwel nadrukkelijk uit de betiteling van de lijst.

Bestemming Groen

Indien er sprake is van karakteristieke beplanting is het van belang een aanlegvergunningstelsel op te nemen ter bescherming van deze beplanting.

Verder wordt aanbevolen om aan het aanlegvergunningstelsel het criterium landschappelijke waarden toe te voegen (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: In de beantwoording op een eerdere reactie is reeds aangegeven dat de APV met de kapvergunning, de instandhouding van het groen voldoende waarborgt. Er is geen sprake van zodanige waarden, dat een aanlegvergunningstelsel zou moeten worden opgenomen. Bovendien geeft de bestemming "Groen" al aan dat er sprake moet zijn van een groenstructuur. Immers, indien er geen sprake is van groen, is er strijd met de bestemming.

Brantgum

De Commissie geeft in overweging de uitbreiding van het zuidelijk gelegen agrarische bedrijf bij ontheffing toe te staan in plaats van bij recht, zodat een goede landschappelijke inpassing kan worden gegarandeerd (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: Het betreffende bouwperceel komt te vervallen en wordt in het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Dongeradeel opgenomen. De opmerking is daardoor niet meer relevant.

Oostmahorn

Binnen de bestemming "Recreatie - Kampeerterrein" is geen aandacht voor landschappelijke inpassing. De Commissie vraagt zich af op welke wijze om zal worden gegaan met bestaande terreinen die niet goed zijn ingepast (*cat. 3-opmerking*).

Reactie: De gemeente is zich er van bewust dat kampeerterreinen landschappelijk goed dienen te worden ingepast.

Tot voor kort (1 januari 2008) kon dit op basis van de Wet op de Openluchtrecreatie (WOR) via de kampeervergunning worden gereguleerd. Dat is thans niet meer mogelijk. In het bestemmingsplan is thans een regeling opgenomen, waarbij een goede landschappelijke inpassing wordt afgedwongen via de regels.

Juridische / plantechische opmerkingen (cat. 3-opmerkingen)

1. De bijlagen bij zowel toelichting als regels zijn niet bijgevoegd. Voor wat betreft de bedrijvenlijst wordt ervan uitgegaan dat uitsluitend bedrijven uit milieucategorie 3 met een maximale afstand van 50 meter zijn toegestaan.
2. De nummering van de legenda komt niet overeen met de nummering in de regels.
3. In Paesens bevindt zich de bestemming "R-K1", welke niet in de legenda terugkomt.
4. Bij het bedrijf aan de Dorpsstraat (Lioessens) staat een loods die niet binnen de bestemming "Bedrijf" is geregeld.
5. Aan de noordzijde van de Van Kleffensweg (Raard) staan twee agrarische bedrijven, waarbij bij het oostelijk bedrijf een loods ontbreekt die wel op de luchtfoto te zien is. Deze loods is buiten het bouwvlak gesitueerd.
6. Bij de woonbestemming aan de Stasjonswei (Hantum) staan een aantal grote bijgebouwen die niet binnen de bijgebouwenregeling passen. Geadviseerd wordt hiervoor een regeling te treffen.
7. De kassen van het agrarisch bedrijf aan de Munebuorren (Engwierum) zijn niet inbestemd en liggen grotendeels buiten het bouwvlak. Op de kaart in Oostmahorn is de bestemming waterkering als WK afgekort, daar waar in de legenda WA-WK is opgenomen.
8. In de toelichting (pagina 68) is vermeld dat er voorzieningen binnen de kampeerbestemming in Oostmahorn gerealiseerd kunnen worden. Hiervoor is geen bouwvlak opgenomen.
9. De wijzigingsbevoegdheid van de bestemming "Agrarisch - Bedrijf" naar "Groen" met volgnummer 2 is onvindbaar.
10. In de wijzigingsbevoegdheid naar "Agrarisch bedrijf" wordt verwezen naar artikel 29 ipv 27.

Reactie: Aan de meeste opmerkingen van de Commissie wordt tegemoet gekomen in die zin dat alle gemaakte opmerkingen in het bestemmingsplan zijn verwerkt dan wel zijn aangepast.

Met betrekking tot punt 1 wordt opgemerkt dat de zonering van de bedrijven is gebaseerd op de bestaande rechten. Dit betekent concreet dat onder bedrijven uit milieucategorie 3 ook de bedrijven mogelijk zijn waar een minimale afstand tussen milieugevoelige functies van 100 meter wordt gehanteerd. Wij houden hier aan vast, maar zullen uiteraard in het kader van de milieuwetgeving sturend optreden met betrekking tot de toelaatbaarheid van dergelijke bedrijven.

Ten aanzien van punt 8 moet worden gesteld dat de betreffende passage in de toelichting algemeen is bedoeld. Aangegeven is dat de voorzieningen op alle kampeerterrainen in en bij de dorpen binnen het bouwvlak gesitueerd moeten zijn. Het gaat hier niet specifiek over het kampeerterein bij Oostmahorn. Hier zijn overigens geen voorzieningen aanwezig.

Wat betreft punt 7: het betreffende bouwperceel komt te vervallen en wordt in het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Dongeradeel opgenomen. De opmerking is daardoor niet meer relevant.

Ad 2. Wetterskip Fryslân

Bij brief van 14 augustus 2007 constateert het waterschap dat een aantal dorpen tegen de Primaire of Secundaire Waterkering aan ligt. In het bestemmingsplan voor deze dorpen dient het waterkeringsbelang gewaarborgd te worden.

Wierum en Paesens-Moddergat

Wierum en Paesens-Moddergat liggen tegen de primaire waterkering aan. De (exacte) reserveringszones liggen in het onderhavige plangebied en dienen in het plan te worden opgenomen.

Reactie: Zoals in de beantwoording van de reactie van de Commissie van Overleg al is aangegeven, zijn de betreffende reserveringszones als dubbelbestemming "Ruimtelijke reserveringszone dijken" vastgelegd in het bestemmingsplan.

Oostmahorn

In Oostmahorn is de Secundaire Waterkering als "Water - Waterkering" bestemd. Verzocht wordt de bestemmingsgrens hiervan te verbreden overeenkomstig de legger van het waterschap al dan niet met een dubbelbestemming.

Voorts wordt verzocht de bepaling op te nemen dat voor alle werken en werkzaamheden keurontheffing dient te worden aangevraagd bij het waterschap.

Ook wordt gewezen op het feit dat het horecapand dat op de waterkering staat primair de bestemming waterkering zou moeten hebben in plaats van de bestemming "Horeca".

Reactie: De gemeente kan zich vinden in de aanpassing van de bestemming "Water - Waterkering" conform de opmerking van het waterschap.

Voor wat betreft de opmerking om in het bestemmingsplan een koppeling te leggen met de Keur van het waterschap, zijn wij van mening dat dit overbodig is.

Hier is sprake van sectorale wetgeving, waar zonder meer al rekening mee moet worden gehouden. Een regeling in het bestemmingsplan zou uitsluitend een signaleringsfunctie inhouden die in principe niet in het bestemmingsplan thuishoren. Teneinde hier een consequente lijn in te houden, hebben we besloten geen koppeling te leggen met de Keur van het waterschap.

Wel kunnen wij ons vinden in de suggestie van het waterschap om het horecapand op de dijk 'ondergeschikt' te laten zijn aan de waterkerende functie. Het pand is thans als aanduiding opgenomen binnen de bestemming "Water - Waterkering".

Holwerd

De Secundaire Waterkering vanaf de Ljouwerterdyk tot de Ternaarderdyk ontbreekt en dient alsnog als "Water - Waterkering" te worden bestemd.

Reactie: De gemeente kan zich vinden in de aanpassing van de bestemming "Water - Waterkering" conform de opmerking van het waterschap.

===